

A wide-angle photograph of a modern office interior. The ceiling is made of horizontal wooden slats. Large windows on the right side offer a view of greenery outside. In the foreground, there is a brown leather sofa. In the middle ground, there are several desks with computers and office chairs. A dark blue banner with white text is overlaid across the center of the image. A small white box with the text "2018 - 2022" is positioned below the banner. There are also yellow numbers "7" and "8" on some of the desks.

EINDEVALUATIE BELEIDSPLAN 'ACTIEF UIT DE ARMOEDE EN SCHULDEN'

2018 - 2022

VOORWOORD

Voor u ligt de eindevaluatie van het beleidskader Actief uit de Armoede, een integrale aanpak 2018-2022. Deze evaluatie is een onderdeel van een grotere herijking. Binnen de evaluatie hebben we teruggekeken op een tumultueuze periode. Een periode waar gemeente Venlo hard aan de weg heeft getimmerd om een financieel gezonde gemeente te worden en koers te bepalen voor de toekomst. Het was een periode waar corona plaatsvond, maar ook in het laatste jaar de energiearmoede plotsklaps grote vormen aan nam.

Om deze periode af te sluiten en aan te sluiten op de (toekomst) wensen van de Raad en bestuur is nauwlettend teruggekeken op de ondernomen activiteiten. We hebben hierbij expliciet gelet op onderwerpen die we in deze periode hebben ingezet en graag willen behouden richting de toekomst. We hebben onderzocht wat minder geslaagd was en waar extra aandacht voor nodig is. Maar bovenal hebben we gekeken naar welke elementen nodig zijn om het armoedebeleid van de toekomst te laten passen in Fier op Venlo. Een toekomst waar mensen in armoede volwaardig meedoen, vitaal en gezond zijn en bijdragen aan een vitale gemeenschap.

Ter evaluatie hebben we een viertal onderzoeken uitgezet. Een enquête over de minimaregelingen (rapportage armoede en schulden 2022), een enquête over geldzorgen en ondersteuning vrijwilligersorganisaties en een enquête over schuldhelpverlening. Deze enquêtes zijn door inwoners die gebruik maken van een van deze diensten ingevuld. Daarnaast is er een kwalitatief onderzoek geweest naar de samenwerking tussen collega's intern en externe organisaties. Dit alles bij elkaar vormt samen de evaluatie van het staand beleid Actief uit de armoede en schulden.

INHOUD

VOORWOORD.....	2
1 INLEIDING	4
2 DOELSTELLING ARMOEDE EN SCHULDEN BELEID 2019-2022	5
3 BRONNEN	6
4 LEESWIJZER	6
5 CIJFERS ARMOEDEBELEID	7
POPULATIE EN KENMERKEN SCHULDHULPVERLENING	13
ONTWIKKELING INKOMENSGROEPEN 2018 TOT 2020.....	17
6 EVALUATIE VAN DE DOELSTELLING.....	2
PREVENTIE.....	2
7 EVALUATIE VAN DE PIJLERS.....	9
OP DE BEWONER AFGESTEMDE HOUDING EN COMMUNICATIE	9
Begrijpelijk taal.....	9
Passende bejegening	10
De kracht van de samenleving.....	11
DOORONTWIKKLEING MINIMAREGELINGEN	13
MEER ZICHT EN GRIP OP DE EFFECTIVITEIT VAN ONS BELEID.....	14
8 EFFECTEN REGELINGEN EN ONDERSTEUNING	14
EFFECTEN REGELINGEN VOLWASSENEN.....	15
EFFECTEN MEEDOEN KIND EN JEUGD.....	17
EFFECTEN PARTICPATIE VOLWASSENEN EN OUDEREN	20
EFFECTEN ARMOEDE OP GEZONDHEID.....	22
EFFECTEN TRAJECT SCHULDHULPVERLENING	24
9 CONCLUSIE.....	29
10 BRONNEN	32

1 INLEIDING

Het beleidskader Actief uit de armoede en schulden, een integrale aanpak (2018-2022) loopt in 2022 af. In de tussentijd zijn er op het gebied van armoede en schulden nieuwe inzichten ontstaan. Het wordt steeds duidelijker dat mensen in armoede en schulden vaak door pech in deze situatie zijn beland. Een helpende hand is nodig om hen zo snel mogelijk weer zelfredzaam of samenredzaam te laten zijn. Een zelfredzame burger draagt immers bij aan een vitale gemeenschap. Hoe langer de situatie duurt, hoe slechter de gezondheid, hoe meer stress en hoe groter het isolement wordt. Bovendien leiden schulden tot hoge maatschappelijke kosten. Voor iedere euro die in deze groep geïnvesteerd wordt om schulden tegen gaan, levert het de samenleving twee euro op aan besparing. De hoge kosten bij armoede en schulden ontstaan bijvoorbeeld op het gebied van zorgkosten, veiligheid, leefbaarheid, wonen en door schulden die niet afgelost worden.

Door de nieuwe inzichten in welk effect armoede en schulden op de samenleving en het individu heeft, wordt er vanuit het Rijk steeds actiever ingezet op het tegen gaan ervan. De beweging sluit aan bij de nieuwe koers die Venlo in heeft geslagen met Fier op Venlo en de strategische visie 2040. Een visie waarin gestreefd wordt naar een gezonde, vitale gemeenschap waar iedereen evenveel kansen heeft. Armoede is daarmee een dynamisch terrein dat ook het college van B&W en de raad aan het hart gaat. Om deze reden hebben we gekozen voor een grote herijking van het armoede en schuldenbeleid, waarbij de evaluatie van het staand beleid een onderdeel is. Hiermee hopen we een basis te vormen voor een toekomstbestendig beleid voor de inwoner dat aansluit bij de politieke en bestuurlijke wensen.

2 DOELSTELLING ARMOEDE EN SCHULDEN BELEID 2019-2022

In 2019 heeft Venlo voor het eerst een integraal beleidskader opgesteld voor mensen in armoede en schulden. Hier stond de onderstaande hoofddoelstelling centraal.

De doelstelling van het armoedebelief is het voorkomen en tegengaan van armoede en schulden en het stimuleren en versterken van de eigen kracht en (arbeids)participatie van mensen, waarbij eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid voorop staan.

Dit betekent dat we:

1. voorwaarden scheppen voor een beter toekomstperspectief door te voorkomen dat mensen in armoede of schulden terecht komen;
2. de belemmeringen, die inwoners van de gemeente Venlo met een risico op armoede en schulden ervaren om volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijke leven, zoveel mogelijk beperken en wegnemen;
3. voorkomen dat inwoners in armoede of schulden terug vallen.

De doelstelling is vertaald in de volgende speerpunten:

1. Op de bewoner afgestemde houding en communicatie
  - Begrijpelijke taal
  - Bejegening
  - Kracht van de samenleving
2. Armoede en schulden voorkomen vanuit een sluitende en integrale ketenaanpak
  - Armoede en schuldhulpverlening geïntegreerd
  - Terugbrengen uitgaven bewind
  - Integrale aanpak
3. Doorontwikkeling minimaregelingen
  - Besteedbaar inkomen als criterium onderzoeken
  - Armoedeval terugdringen door gestaffelde recht op toelage
  - Terugdringen uitvoeringskosten geld terug regeling
  - Kwijtscheldingsbeleid
4. Meer inzicht en grip op de effectiviteit van ons beleid
  - Monitoring en evaluatie
  - Leren en bijsturen

3 BRONNEN

De evaluatie wordt gedaan vanuit landelijke bronnen zoals NVVK, Divosa Benchmark, GGD Noord Limburg en CBS. Daarnaast hebben we onze eigen dashboards, enquêtes over de minimaregelingen (enquête armoede en schulden 2022, enquête van Kwiz naar de effecten van de minimaregelingen in Venlo in 2017) en schuldhulpverlening 2022 gebruikt. Intern hebben we de collegevoorstellen en raadsinformatie brieven geraadpleegd. De cliëntenraad Sociale Dienst heeft aangegeven waar ze ruimte zien voor verbetering. Als laatste onderzocht Lysias advies de integrale samenwerking tussen collega's en partners in Venlo in 2022.

4 LEESWIJZER

In dit rapport gaan we achtereenvolgens in op de cijfers van het armoedebeleid (hoofdstuk 5), de evaluatie van de doelstellingen (hoofdstuk 6), de evaluatie van de pijlers (hoofdstuk 7) en de effecten (hoofdstuk 8). Het rapport eindigt met een slot conclusie (hoofdstuk 9).

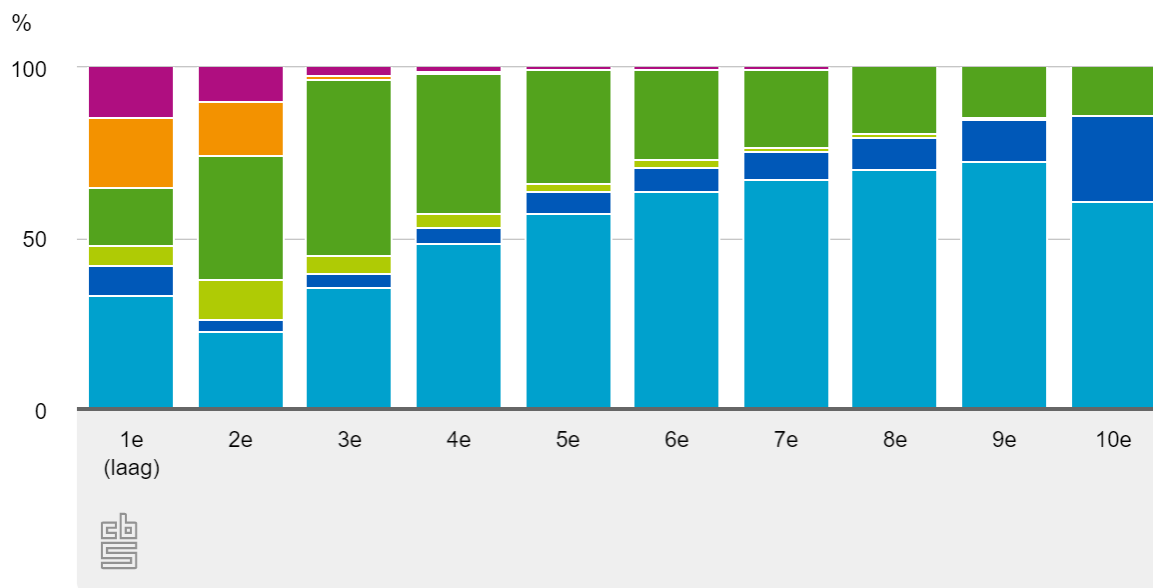
5 CIJFERS ARMOEDEBELEID

LANDELIJKE CIJFERS

In 2021 rapport het CBS dat 891.000 inwoners in Nederland leven rond de armoedegrens¹. Het CBS hanteert hier een inkomen rond de bijstandsnorm, waarvan 25% van deze groep een minderjarig kind is. In totaal leeft 6,6% van de kinderen in Nederland met een armoederisico. Ruim 2,3% van de inwoners leeft al langer dan 4 jaar van een laag inkomen. Hoewel er een lichte daling in armoede was te zien afgelopen jaren, is dit in 2022 weer gestegen door de hoge energieprijzen en inflatie.

Hoewel armoede over het algemeen daalde, steeg armoede met name bij ZP-ers. In 2022 geven inwoners aan vaker hun spaargeld aan te moeten spreken (17% naar 23%) en minder geld over te houden per maand (24% naar 20%) in vergelijking met 2021. Bij deze groep worden schulden sneller ontwikkeld. Een soortgelijke beweging zien we bij huishoudens waar geen armoede is.

Belangrijkste inkomensbron per 10%-inkomensgroep, 2020*

- Inkomen als werknemer
- Inkomen als zelfstandige (totaal)
- Uitkering arbeidsongeschiktheid
- Uitkering pensioen
- Uitkering bijstand
- Overig

* Voorlopige cijfers

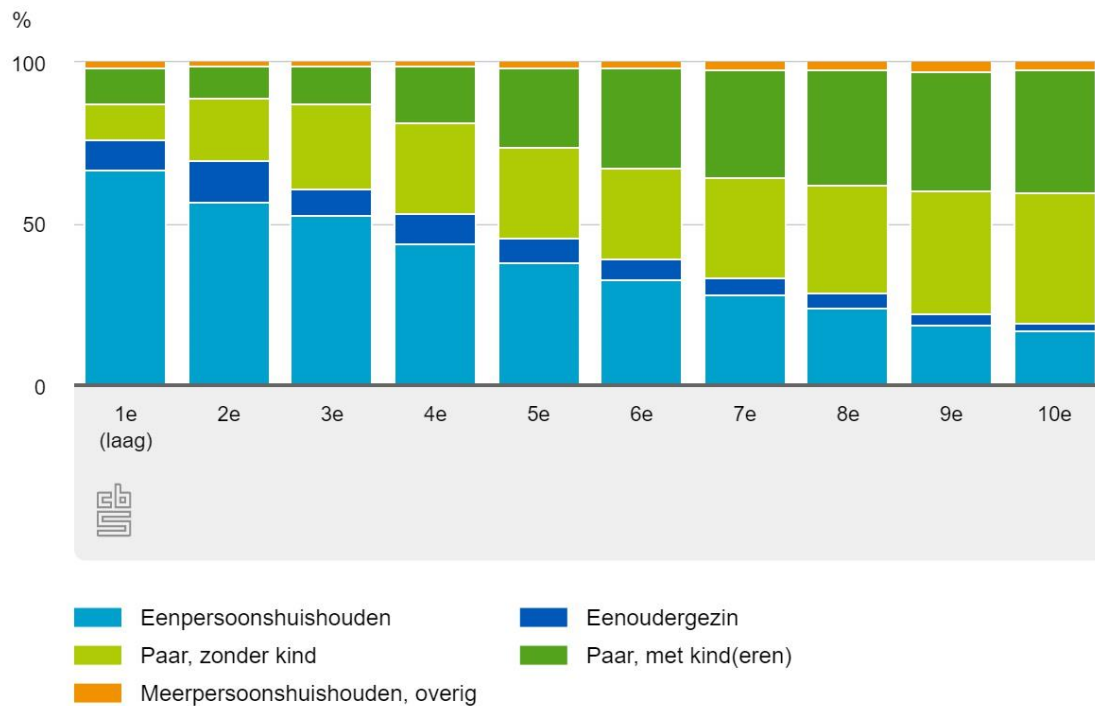
Bron CBS: wie zit waar in de inkomensverdeling 2020

¹ In de armoedecijfers zitten bijstandsgerechtigden (tot 101% van de bijstandsnorm) en UWV uitkeringsgerechtigden (zoals WW, WIA, WGA, WAO en Wajong). Maar ook werkenden, ZP-ers en mensen met een AOW gerechtigde leeftijd kunnen onderdeel zijn van het armoedebeleid.

In de CBS weergave over de inkomensverdeling in Nederland is te zien dat de bron van inkomen tot 110% van de bijstandsnorm bestaat uit een relatief grote groep werkende en als tweede door bijstandsgerechtigden. In de groep tot 120% zijn met name inkomens uit arbeidsongeschiktheid en pensioen vertegenwoordigd. De grootste groep gepensioneerden zit echter in de categorie 130% van de bijstandsnorm.

Samenstelling per 10%-inkomensgroep, 2020*

* Voorlopige cijfers

Bron CBS wie zit waar in de inkomensverdeling 2020

Als we kijken naar de samenstelling van het huishouden zien we met name eenpersoonshuishoudens in de inkomensgroep tot 110% tot 130% van de bijstandsnorm, een groei van éénoudergezinnen en paren zonder kinderen in de groep tussen 110% en 120%. Een paar met kinderen blijft over deze inkomensgroepen ongeveer gelijk.

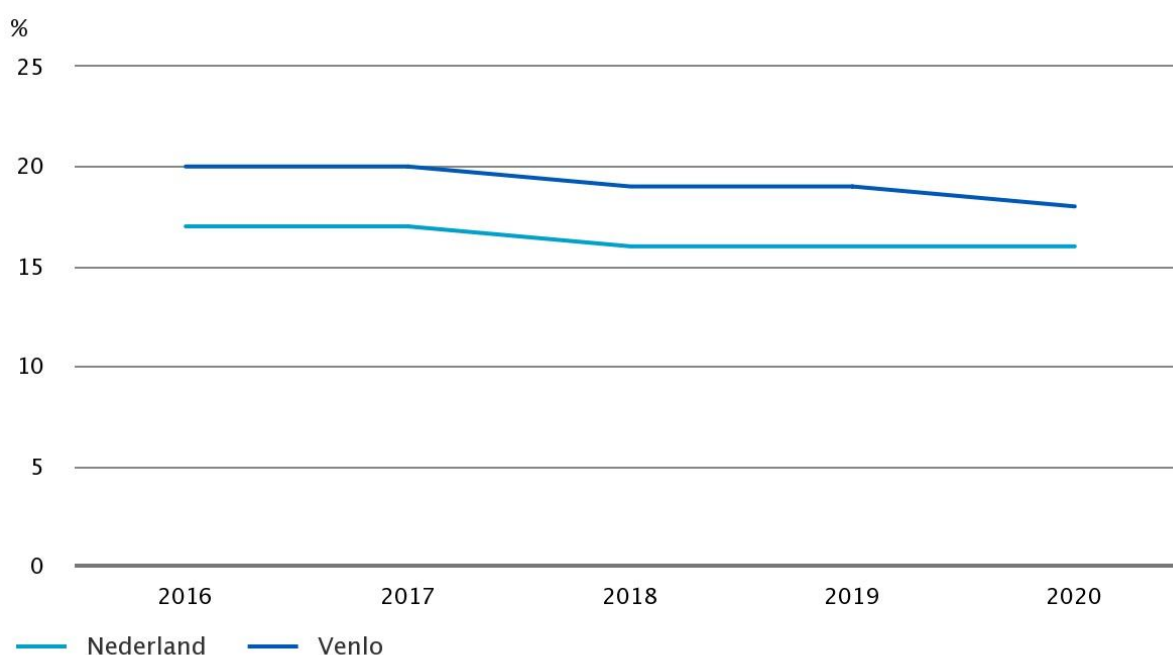
De NVVK brengt jaarlijks de cijfers van schuldhulpverlening in beeld. Jaarlijks vragen ongeveer 78.000 mensen voor ondersteuning bij schulden. De gemiddelde schuldenlast is licht gedaald van 39.000 euro per aanvraag naar 37.000 euro. De grootste schuldeisers zijn de belastingdienst en de zorgverzekeraar. Beiden ontstaan door vigerende wetgeving.

Ruim 68% van inwoners met schulden heeft een inkomen rond het bestaansminimum. Ze leven van een uitkering of krijgen inkomen uit werk. De meeste aanmeldingen betreffen alleenstaande mensen en eenoudergezinnen in de leeftijd van 26 t/m 45 jaar. Het percentage eenoudergezinnen is met 2% gegroeid in 2021. De rest is gedaald.

VENLOSE POPULATIE ARMOEDE EN SCHULDENBELEID

De populatie waar het armoedebeleid betrekking op heeft is met name de groep met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm. In vergelijking met Nederland kent Venlo meer armoede door de jaren heen.

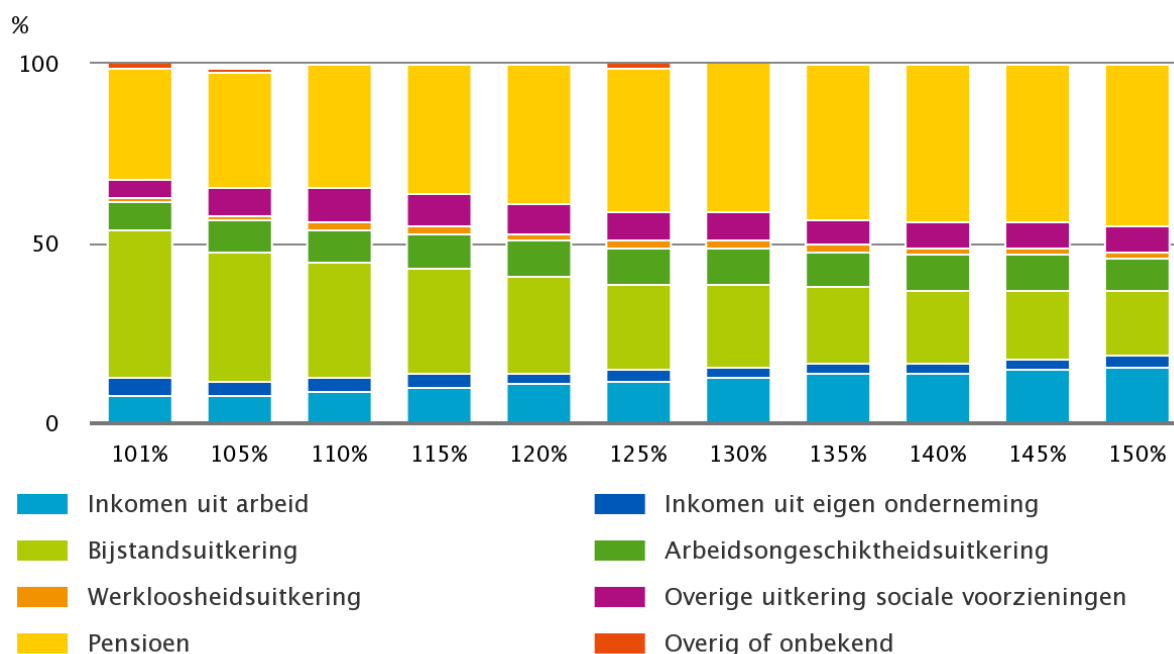
Huishoudens met inkomen tot 130% van het sociaal minimum, 2016–2020

Bron: CBS armoedescan 2020

Een percentage van 18,6% heeft in Venlo een inkomen dat lager is dan 130% van de bijstandsnorm, waarvan 37,2% kinderen in huis heeft wonen. De cijfers zijn gebaseerd op CBS gegevens van 2020. We verwachten dat de situatie door de energiecrisis in Venlo is verergerd.

Voornaamste inkomensbron van huishoudens in Venlo naar inkomensgrens, 2020

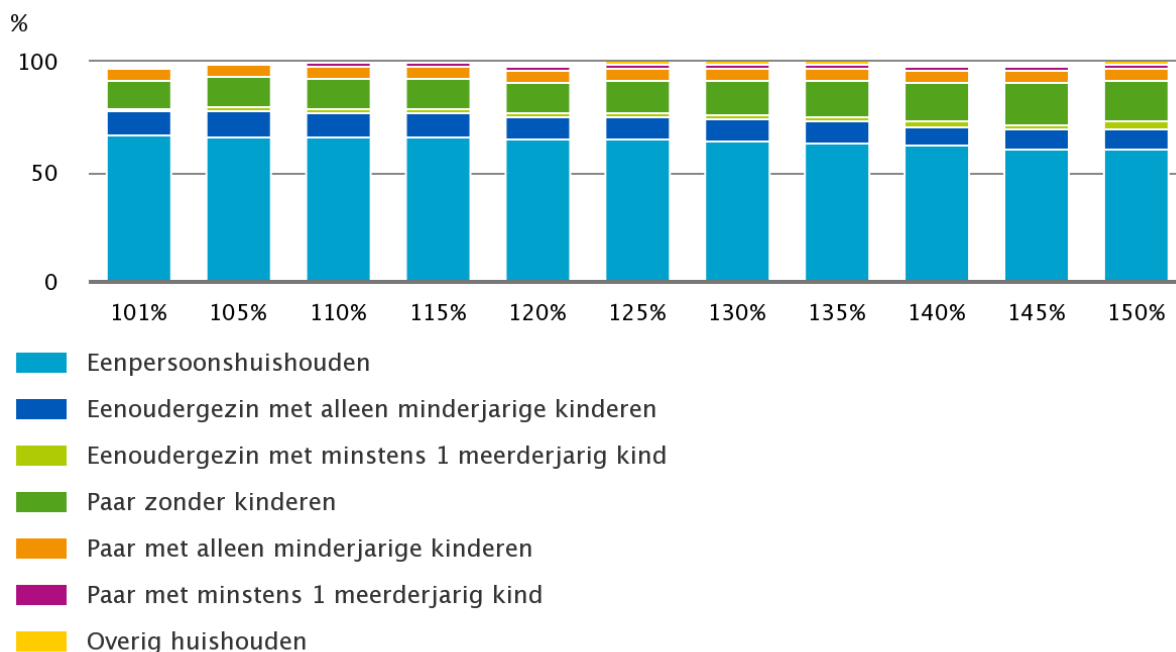

Bron armoedescan CBS 2020

Het aantal bijstandsgerechtigden en pensionado's is in Venlo aanzienlijk groter in de categorie tot 110% van de bijstandsnorm in vergelijking met Nederland. Het aandeel inkomen uit arbeid is in alle categorieën kleiner.

Huishoudtype van huishoudens in Venlo naar inkomensgrens, 2020

Bron CBS armoedescan 2020

Ook in Venlo is het aandeel eenpersoonshuishoudens hoog. In tegenstelling tot de landelijke cijfers blijft het aandeel eenoudergezinnen in de armoede relatief gelijk verdeeld over de verschillende inkomensgroepen. Wel daalt het aandeel eenpersoonshuishoudens minder in Venlo dan in Nederland naarmate het inkomen stijgt.

In totaal zitten er 1700 huishoudens langdurig op een inkomen van de bijstandsnorm en daarmee in langdurige armoede. 5500 huishoudens zitten langdurig onder een inkomen van 130% van de bijstandsnorm.

In Venlo zitten iets meer huishoudens in de bijstand dan in Nederland. Daarentegen is het percentage kinderen in de armoede lager dan in Nederland. Dit valt te verklaren uit het groot aandeel alleenstaanden.

Over het algemeen zijn Venlonaren lager opgeleid dan andere inwoners van Noord Limburg. Ook hebben ze gemiddeld minder vermogen waardoor hun financiële verkracht lager is. Het risico op armoede is daardoor groter dan bij de omliggende gemeenten.

Energiearmoede is inmiddels ook een feit waar we in Venlo proactief beleid op maken. De energiearmoede groep valt volgens TNO gelijk met de inkomens tot 130% van de bijstandsnorm die daarnaast in een huis wonen met een energielabel van C of lager. In de praktijk zien we ook midden inkomens die door hoge lasten in de problemen komen.

POPULATIE EN KENMERKEN SCHULDHULPVERLENING

Schulden kan iedereen overkomen. Daarom kan in principe iedereen in Venlo tot de populatie van schuldhulpverlening behoren, mits er schulden zijn of dreigen. Binnen de populatie van schuldhulpverlening zien we met name veel werkende alleenstaande mensen tussen de 27 en 44 jaar. De tweede grootste groep is de groep alleenstaande ouder. Dit is gelijk aan de landelijke cijfers. Uit de enquête armoede en schulden komen met name WW-gerechtigden onder de uitkeringsgerechtigden in de schulden. In de onderstaande tabel zijn de inwoners opgenomen die in het laatste jaar met schuldhulpverlening in aanraking zijn gekomen.

	Respondenten		Populatie	
18-26 jaar	2	2%	14	3,8%
27-44 jaar	36	40%	185	50,5%
45-64 jaar	44	48%	145	39,6%
65 jaar en ouder	8	8%	22	6,0%
Totaal	90	100%	366	100%

Bron: Enquête rapportage schuldhulpverlening 2022

In totaal zijn er in 2022 ruim 450 trajecten, waarvan er op basis van de enquête meer dan 80% een problematische schuld heeft.

Inwoners in Venlo met schulden hebben gemiddeld een schuld van meer dan 20.000² euro en het duurt gemiddeld langer dan 3 jaar voordat ze zich melden bij de gemeente. In totaal 30% van de groep is HBO opgeleid in tegenstelling tot 21,9% in de armoede en schulden (minima) enquête. De laag opgeleide groep is ongeveer gelijk aan elkaar.

In huishoudens waar kinderen aanwezig zijn, is men indien er schulden spelen vaker alleenstaand dan in de minima-enquête. De uitzondering zit in de kinderen van de leeftijd 12-18 jaar. Hier zijn de respondenten met schulden vaker samen (44%) dan bij de andere enquête (27,6%). Mogelijk zijn dit vaker samengestelde gezinnen, waarbij schulden ontstaan zijn in de vorige relatie.

De meeste respondenten geven aan dat ze saneerbare schulden hebben/hadden. Kortom het zijn schulden bij vaste lasten partners, waarvan de zorgverzekering het vaakst (68%) wordt aangegeven als schuldeiser. Daarna de huur/hypotheek en als derde de energieleverancier. 41% heeft leningen afgesloten, mogelijk om schulden die in een eerder stadium zijn ontstaan, op te vangen. In totaal 29% zijn belastingtoeslagen onderdeel van de

---

² In de enquête schuldhulpverlening is niet naar een hoger bedrag gevraagd, waarschijnlijk is de gemiddelde schuldhoopte bij particulieren gelijk aan de landelijke cijfers.

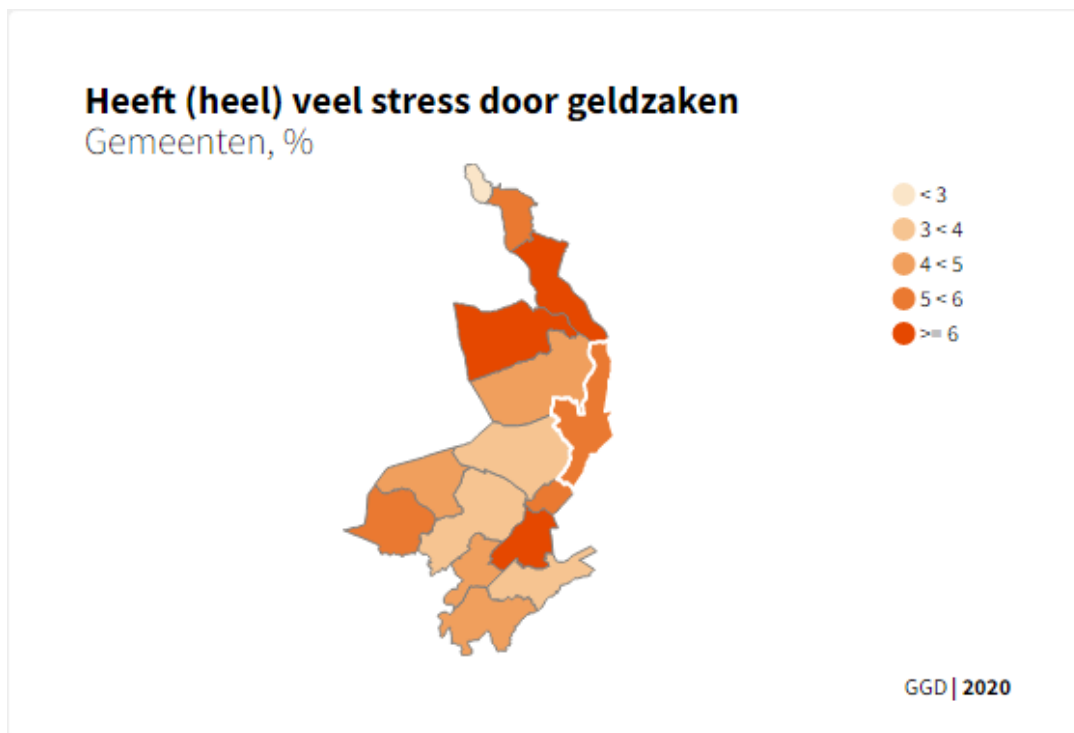

schulden. Niet saneerbare schulden zijn schulden die zijn ontstaan door fraude of overtredingen. Van 20% is bekend dat ze overtredingen zijn begaan.

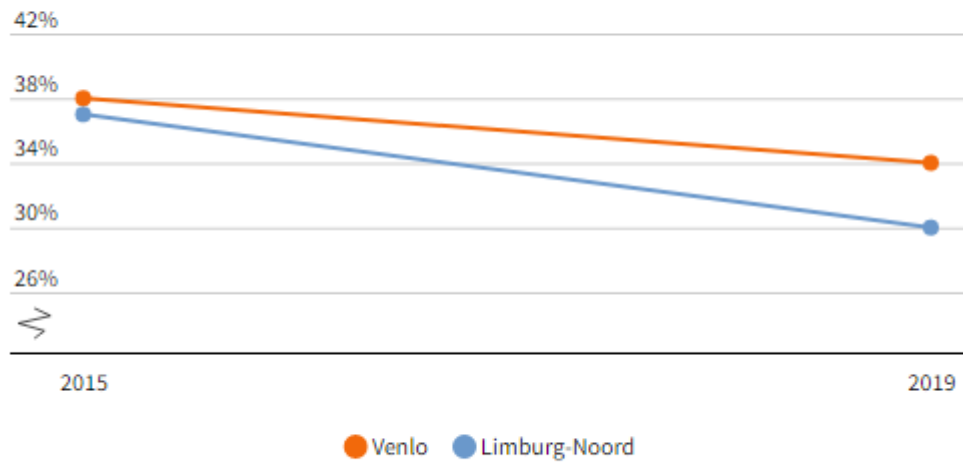
GEZONDHEID

Armoede en gezondheid kan niet los van elkaar worden gezien. Wie geld tekort komt ervaart stress en andersom, als iemand arbeidsongeschikt wordt gaat het inkomen aanzienlijk achteruit. Armoede en schulden ligt dan op de loer. Een slechte gezondheid leidt tot vervroegd overlijden en langdurige arbeidsongeschiktheid. Dat armoede dit aanwakkert zorgt ook ervoor dat armoede direct en indirect tot hoge maatschappelijke kosten leidt. Hoewel gezondheid oorspronkelijk geen onderdeel was van het stand armoede en schuldenbeleid, is het wel goed om hier aandacht aan te schenken in de evaluatie.

De gezondheid van inwoners wordt gemonitord door de GGD Noord Limburg. Ze hebben een dashboard ontwikkelt waarin het verband wordt gelegd tussen gezondheid en armoede. Hierover zijn ook gegevens over Venlo te vinden.

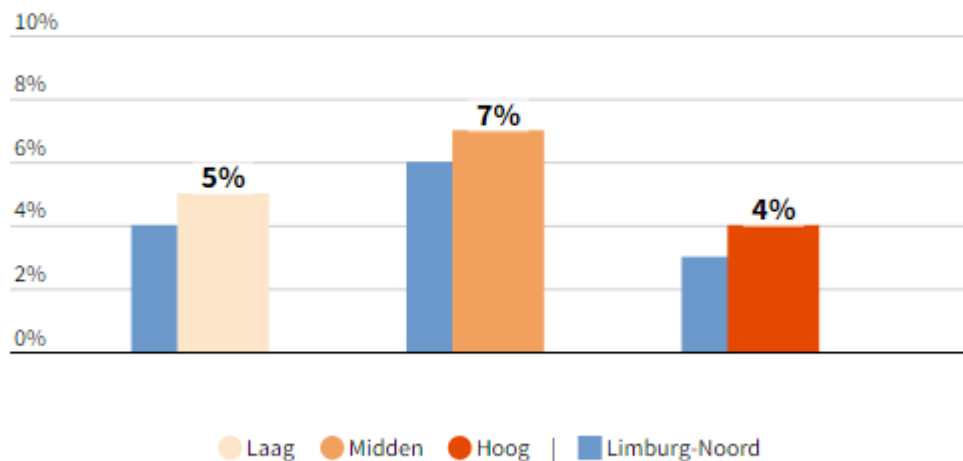
Komt soms / vaak geld tekort

GGD | 2015 - 2019

Stress door geldzaken per opleidingsniveau

Venlo

GGD | 2020

Bron GGD Noord Limburg (2020)

In Venlo komt geldstress relatief vaak voor in vergelijking met Noord Limburg. Deze stress leidt tot gezondheidsklachten bij jong en oud. Zo zijn jongeren die opgroeien in geldstress drie keer zo vaak eenzaam en roken ze drie keer zo vaak in vergelijking met leeftijdgenoten

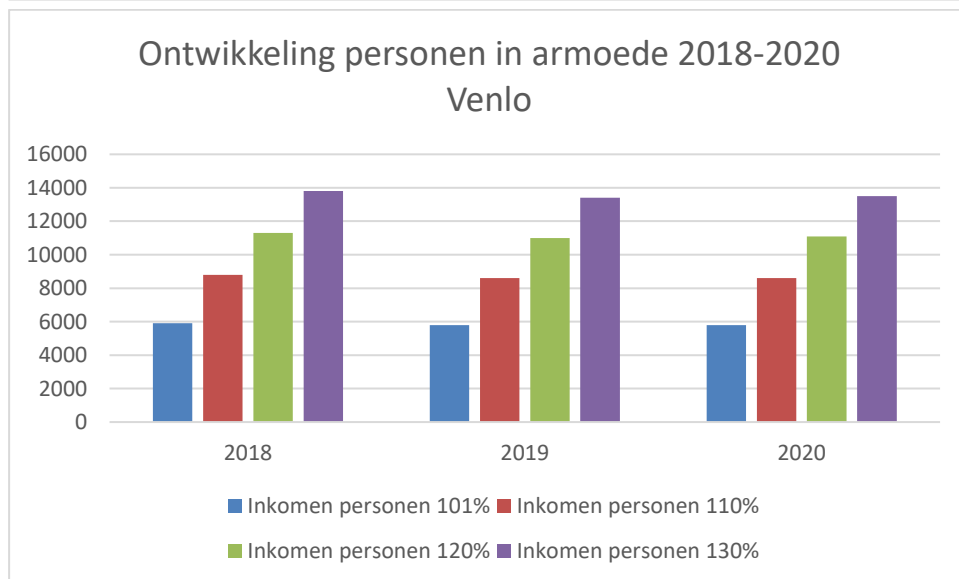
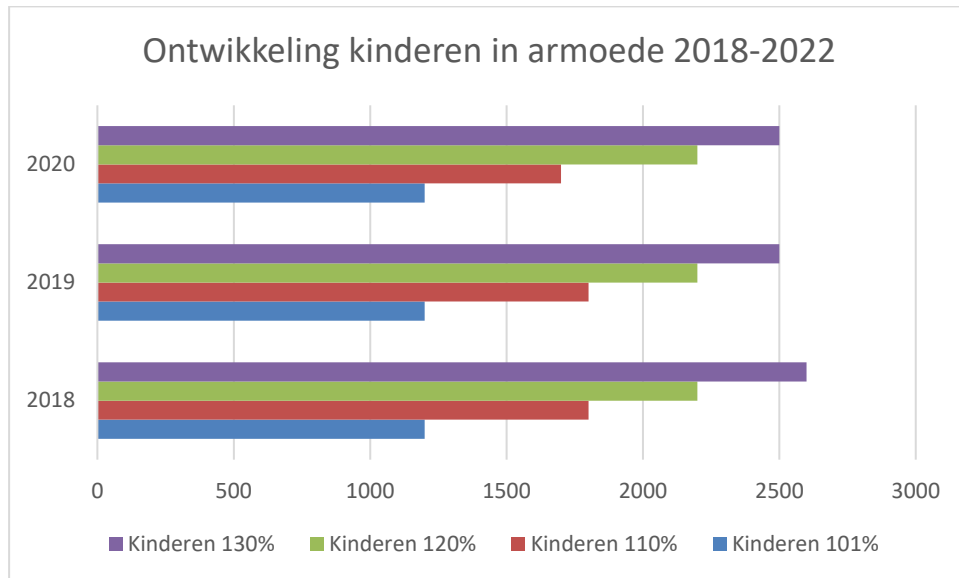
die niet met geldstress opgroeien. Ook hebben jongeren 4,5 keer zo vaak kans op een psychisch stoornis. Slechts 50% van deze jongeren voelt zich gelukkig.

Ook volwassenen en ouderen kampen met een slechtere gezondheid. Zo is het risico op een angststoornis bij volwassenen 5,5 keer zo groot en is ook hier sprake van een slechter ervaren gezondheid, meer roken en meer eenzaamheid.

Armoede en overgewicht worden vaak met elkaar in verband gebracht. Echter blijkt uit de cijfers van de GGD dat mensen met geldzorgen gemiddeld evenveel overgewicht hebben als inwoners zonder geldzorgen.

ONTWIKKELING INKOMENSGROEPEN 2018 TOT 2020

De groep binnen het armoede- en schuldenbeleid kan groter of kleiner zijn door de jaren heen. In deze paragraaf zien we hoe deze groep zich heeft ontwikkeld in Venlo sinds de vaststelling van het beleidskader.

Bron: CBS statline 2018-2020

Er is een lichte daling waar te nemen in de inkomensgroepen 120% en 130% van de bijstandsnorm. De grootste daling was tussen 2018 en 2019. Daarna stagneren de cijfers of lopen ze weer op. Dat er een positieve verandering is in de groep 130% geeft wel aan dat er een kleine groep inmiddels een hoger inkomen heeft dan 130% van de bijstandsnorm. Hier kunnen verschillende verklaringen voor zijn zoals nieuwe samengestelde huishoudens of werk. De invloed van het armoedebeleid is hierin niet te duiden.

POPULATIE EN HUIDIG GEBRUIK VAN DE MINIMAREGELINGEN

Regeling	Eisen	Doelgroep (2020)	Toegekend 2021	% van de populatie
Individuele inkomstenstoeslag	minimaal 3 jaar onafgebroken een inkomen lager dan 102% van de bijstandsnorm voor leeftijd 21 tot AOW gerechtigde leeftijd	2500 (meer dan 4 jaar in de armoede)	1609	64,4%
Stadspas	Voor iedere inwoner tot 120% van de bijstandsnorm	6992	2190	31,3%
Kwijtschelding BSGW	Tot 100% van de bijstandsnorm + 2000 spaargeld max	5800	3771	65%
Kindpakket (st leergeld)	Tot 120% van de bijstandsnorm, voor kinderen tussen 4 en 18 jaar	1400	768 (aantal waardebonnen) 1 kind kan meerdere waardebonnen ontvangen	n.v.t.
Kindpakket st jarige job	Tot 120% van de bijstandsnorm, voor kinderen tussen 4 en 18 jaar	1400	436	31,1%
Kindpakket (sport en cultuurfonds)	Tot 130% van de bijstandsnorm voor kinderen tot 18 jaar Totaal	2500	435 (sport) + 191 (cultuur) 626	17,4%+ 7,6% 25%
Studentenfonds	Tot 130% BOL studenten MBO	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend
VGZ gemeentepolis	Tot 120% van de bijstandsnorm	5592 (alleen volwassenen)	2006	35,8%
Bijzondere bijstand	Afhankelijk van inkomen, vermogen en ondersteuningsvraag. Tot 110% is draagkracht 0.	4752 met draagkracht 0	3316	69,7%

Het zijn met name inwoners met een bijstandsuitkering die gebruik maken van de regelingen en AOW-gerechtigden. Jongeren en werkenden maken veel minder gebruik van de regelingen.

Wat betreft de kindregelingen zijn we een toename in gebruik bij stichting leergeld. In 2018 waren dit 512 waardebonnen en in 2021 zijn dit 786. In 2021 is zwemdiploma B toegevoegd aan het aanbod, dit kan een grotere instroom verklaren. Bij het jeugd- sport en cultuurfonds zijn in dezelfde periode de aanvragen teruggelopen van 887 naar 626. Binnen deze periode zijn twee coronajaren waar nauwelijks activiteiten buiten de deur mogelijk waren. Een tweede reden waarom er minder kindregelingen aangevraagd worden kan ook met de toegang te maken hebben. De aanvraagplek en wat te overleggen verschilt per kindregeling. De enquête geeft over de oorzaak van de cijfers geen duidelijkheid.

Volgens de benchmark van Divosa (2021) scoren we in Venlo redelijk laag op het gebruik van onze regelingen.

Bron: benchmark Armoedebeleid Divosa 2021

Met uitzondering van de kwijtschelding gemeentelijke belastingen, geven we over het algemeen minder uit aan inwoners in armoede dan andere gemeenten. Desondanks overschrijden we op een aantal minimaregelingen structureel (zie kopje budget). Dit kan erop duiden dat we structureel te weinig begroten op minimaregelingen.

BUDGET

In totaal is er in de afgelopen jaren het volgende uitgegeven aan alleen de minimaregelingen.

	2018 Begroot	2018 Realisatie	2019 Begroot	2019 Realisatie	2020 Begroot	2020 Realisatie	2021 Begroot	2021 Realisatie	2022 Begroot	2022 Realisatie
Totaal	7.052	7.151	6.899	6.197	6.272	6.741	7.336	6.938	6.554	6.134
Bijzondere bijstand	1.838	2.694	2.840	2.347	2.198	2.448	2.124	2.449	2.214	2.283
TONK							469	164		
Kwijtschel-ding BSGW	1.627	1.578	1.600	1.543	1.624	1.619	1.652	1.785	1.675	1.373
Verstrekking minima	921	533	564	515	569	468	629	426	751	611
Stadspas	547	311	360	236	305	404	311	286	315	47
Individuele inkomens- toeslag	658	920	655	804	765	842	778	703	686	767
Tegemoet- koming zorgpremie	350	394	375	374	381	393	387	402	393	395
Schuldhelp	1.111	722	506	479	439	297	520	299	477	412
JPF							50	24	110	108

Bron: gegevens financieel dashboard Venlo (23-12-2022) (getallen x 1000)

Op het totaalbudget is het verschil per jaar:

2018	2019	2020	2021	2022
-99	702	-469	398	425

De tabel laat een afwisselend beeld zien tussen over- en onderbenutting van het budget. Deze cijfers dienen in een context geplaatst te worden waar corona de helft van de beleidsperiode speelde en de gemeente herstellende was van een financiële uitdaging die zich in 2017 voordeed. Deze ontwikkelingen zullen invloed gehad hebben op de besteding van het budget.

Over het algemeen is er jaarlijks een overbesteding van middelen op de bijzondere bijstand, individuele inkomenstoeslag en tegemoetkoming zorgpremie. De stadspas en verstrekking minima zijn vaker onderbenut. Binnen de verstrekking minima wordt een groot deel gereserveerd voor het ondersteunen van organisaties middels subsidies. Als er onderbenutting is bij deze organisaties, vloeit het geld later weer terug naar de gemeente. De stadspas is voor de geld terug regeling in de plek gekomen. Hiermee zijn uitvoeringskosten bespaard. Daarnaast is er op dit moment nog een goedkope aanbieder, dit zal vanaf 2024 veranderen. Bij schuldhulpverlening is structureel sprake van een onderbenutting van middelen.

De onderbenutting schuldhulpverlening zit voor een groot deel in de kosten die Plangroep maakt voor het schuldregelen. Als er bij Plangroep onderbezetting is, dan dalen de kosten. Daarnaast zit er ook in deze bedrijfseenheid een stukje subsidie van organisaties en budgetbeheer. Bewindvoering valt onder de bijzondere bijstand en budgetcoaching valt onder het contract met Inluzio Sociale Basis.

De afgelopen jaren hebben laten zien dat crises in Nederland direct impact kan hebben op het armoedebudget. Wat betreft de verdeling van het budget over de bedrijfseenheden kan gekeken worden of de middelen beter verdeeld kunnen worden over het budget zodat er meer budget wordt vrijgespeeld voor onvoorziene- vragen of ontwikkelingen.

6 EVALUATIE VAN DE DOELSTELLING

De doelstelling van het armoedebeleid is het voorkomen en tegengaan van armoede en schulden en het stimuleren en versterken van de eigen kracht en (arbeids)participatie van mensen, waarbij eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid voorop staan. Dit doen we door preventie, het wegnemen van drempels en het voorkomen van terugval.

De gehanteerde armoede definitie kwam van de Raad voor de Europese Unie:

'Armoede is een situatie waarin sprake is van onvoldoende materiële, culturele en sociale middelen, waardoor mensen zijn uitgesloten van een levensstandaard die in de samenleving waar men woont als minimaal wordt gezien.'

Hoewel de definitie breed werd ingestoken, is het in de uitvoering met name over minimaregelingen en de bekendheid over deze regelingen gegaan. Deze regelingen droegen wel bij aan meedoen op cultureel en sociaal vlak, als ook bij het hanteren van een minimale levensstandaard. Als tweede is er veel aandacht geweest voor schuldhelpverlening. Hiermee is bijgestaan in de materiële middelen, maar minder aandacht voor het bredere aspect van armoede zoals sociaal isolement en ongelijke kansen. Inmiddels is met de huidige inzichten ook de vraag of armoedebeleid moet gaan over alleen middelen, of ook over gezondheid, sociale netwerken, vaardigheden, kwaliteit van leven en andere relevante onderwerpen.

PREVENTIE

Preventie is een ingewikkeld thema om te evalueren. Je investeert als gemeente met partners in het voorkomen van armoede. Maar het is ingewikkeld om aan te tonen wat je precies voorkomen hebt. Bovendien heb je vaak mensen niet in beeld totdat er zich een armoede- of schuldensituatie voor doet waardoor de steun van de gemeente ineens gewenst is. Wat wel bekend is vanuit de literatuur is dat naarmate armoede langer duurt, de kans om er nog aan te ontsnappen steeds kleiner wordt. De belangrijkste winst voor het staand beleid zit er dus in om mensen die wel in beeld zijn bij de gemeente zo snel mogelijk weer toe te leiden naar een stabiele situatie met voldoende inkomsten.

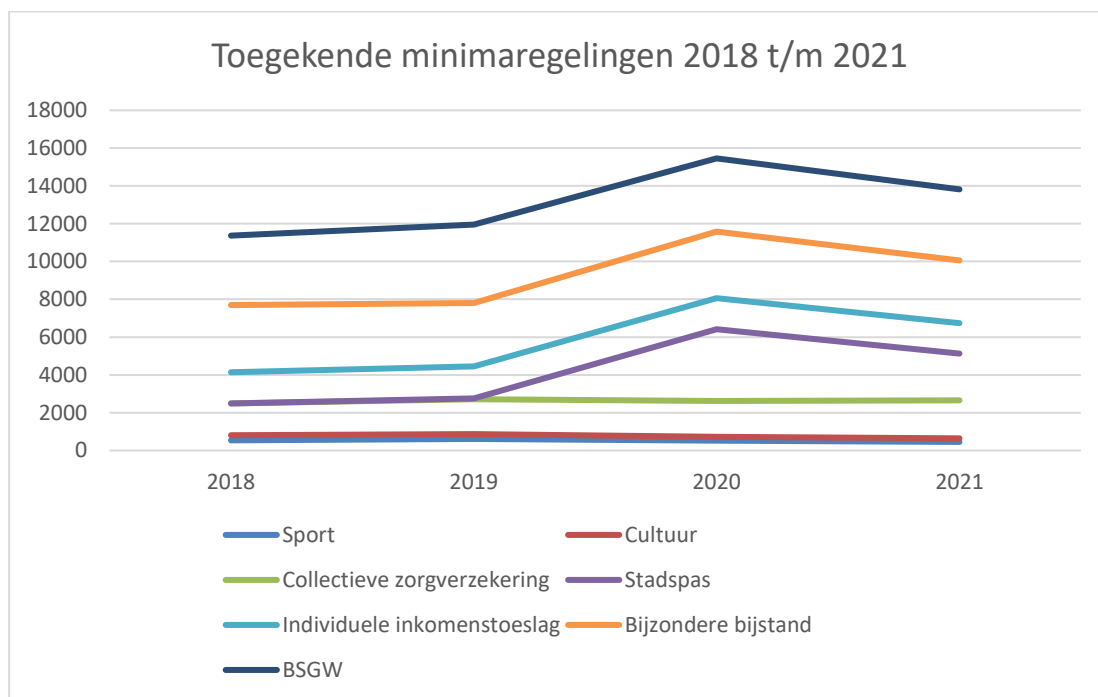
Preventie wordt daarmee curatie. In Venlo praten we als het over preventie gaat dus over vormen van curatie. Venlo is hier niet uniek in. Landelijk zijn gemeenten zoekenden hoe preventie effectief aan de voorkant kan worden ingezet. We zien daarom veel ontwikkeling op het gebied van het tegengaan van (problematische) schulden, maar minder op het gebied van het voorkomen van armoede. De verwachting vanuit het Centraal Plan Bureau (CPB) is in 2020 dat armoede in de komende jaren fors zal stijgen. Des te relevanter is het om na te denken over preventie en hoe we hier in Venlo vorm aan geven.

Venlo is in het armoedebeleid met de volgende preventieactiviteiten aan de slag gegaan:

- Voorlichting
- Het taboe doorbreken
- Bestaanszekerheid bieden
- Integrale preventie bij geldzaken
- Preventie bij ondernemers.

Voorlichting

Preventie is onder meer te realiseren door inwoners te attenderen op de regelingen die er zijn. In 2019 is er door de gemeente ingezet op training van (professionele) partners over de minimaregelingen. Dit heeft tot het volgende effect geleid.

Er ontstond een kleine piek in 2019 bij het toekennen van regelingen. Minimaregelingen kunnen ondersteunen bij dieper wordende armoede. De daling kan mogelijk verklaard worden door Corona en personeelwisselingen. Hierdoor is er minder aandacht geweest voor training en communicatie.

Inmiddels is er ook een integrale werkgroep preventie gestart die partners via webinars uitlegt welke rechten er zijn voor inwoners en waar regelingen aangevraagd kunnen worden. In deze werkgroep zit de beleidsmedewerker armoede, de beleidsmedewerker Participatie een budgetcoach van Inluzio, een coördinator van stichting Leergeld en een klantadviseur van schuldhulpverlening. Binnen deze groep is informatiemateriaal ontwikkeld waarbij ingezet wordt op levensgebeurtenissen met financiële gevolgen. Denk bijvoorbeeld aan een echtscheiding, geboorte of kind dat 18 jaar wordt. Deze type gebeurtenissen leiden snel tot

financiële problemen bij inwoners die zich niet bewust zijn van de regelzaken die hierbij komen kijken.

Binnen de gemeente wordt nu meer aandacht besteed aan regelingen door middel van workshops waar nieuwe bijstandsgerechtigden aan deel nemen. Hierdoor worden ze sneller in kennis gesteld van regelingen die hen kunnen ondersteunen.

Buiten de gemeente is deze aandacht er ook bijvoorbeeld bij de I&A punten van Incluzio, Bindkracht en andere organisaties. Ook is er breder aandacht voor advies bijvoorbeeld via het inlooppreekuur van de cliëntenraad Sociale Dienst.

Het taboe doorbreken

Naast kennis over regelingen is er ook via Bindkracht geïnvesteerd in bewustwording en het doorbreken van het taboe. Samen met kinderen hebben ze op school het arm en rijk spel gespeeld. Kinderen raken met elkaar in gesprek over armoede. Deze aanpak heeft docenten nieuwsgierig gemaakt om meer van armoede en de signalen te weten te komen. Bindkracht gaat hier komende beleidsperiode verder mee aan de slag. Hoe meer onderwijzers gevoelig zijn voor signalen, hoe beter het onderwijsprogramma en sociale omgeving zal kunnen aansluiten op wat het kind nodig heeft. Dit is een stap die nodig is om uitsluiting te voorkomen.

Een andere manier om bewustzijn te creëren in spelvorm is via No credit game over. Dit is een interactief spel dat op de middelbare school (laatste klassen VMBO) kon worden gespeeld met in de stad, met ondernemers. Ze moeten proberen niet failliet te gaan door telkens slimme keuzes te maken. Helaas is door corona het spel komen stil te liggen en is het inmiddels helemaal gestopt. Leerlingen vonden het leuk en leerzaam. Voor de toekomst zou het mooi zijn als we spelenderwijs meer aandacht kunnen geven aan financieel onderwijs bij kwetsbare jeugdigen. Immers, uiteindelijk krijgen kinderen in armoede van huis uit onvoldoende financiële vaardigheden mee en kan armoede alleen doorbroken worden als hier vanaf jongs af aan meer aandacht voor is.

Het Sociaal cultureel planbureau en Centraal Planbureau (2020) stellen in hun rapport over kansrijk armoedebeleid dat preventieactiviteiten bij jeugdigen die risico lopen op armoede gericht zou moeten zijn op gezondheid (roken, drugs) en voorkomen van criminaliteit.

Preventie door bestaanszekerheid te creëren

De overheden, waaronder de gemeente spelen een grote rol in het bieden van bestaanszekerheid bij inwoners die met armoede en schulden kampen, of hier risico op lopen. De overheden beoordelen immers wie recht heeft op regelingen en wie niet. De

cliëntenraad Sociale dienst heeft met name op het onderwerp bestaanszekerheid enkele suggesties geleverd over hoe maatwerk en de dienstverlening (als middel om de bestaanszekerheid te borgen) beter geboden kan worden.

Mede door de toeslagenaffaire is duidelijk geworden dat de overheid bij inwoners de bestaanszekerheid kan ondermijnen. De overheid is een schuldeiser, maar ook de organisatie die beslist of iemand een uitkering ontvangt én controleert of de inwoner voldoet aan de voorwaarden tijdens de duur van de uitkering. In de praktijk leidt dit tot situaties waar inwoners zonder uitkering of zorg kunnen komen te zitten als ze niet volledig aannemelijk kunnen maken dat ze er recht op hebben. Dat er boetes worden opgelegd, die als onredelijk worden gezien door inwoners (mede door hun persoonlijke omstandigheden zoals stress, zorg voor een ander of laaggeletterdheid). Dit omdat ze niet wisten aan welke voorwaarden ze moesten voldoen of hier niet tijdig op geacteerd hebben. Het is onwenselijk dat deze situaties ontstaan. Het leidt ertoe dat inwoners de overheid niet meer vertrouwen en geen beroep meer doen op regelingen, waardoor armoede en schulden kunnen verergeren. Of dat inwoners verder in de problemen komen omdat ze geen bestaanszekerheid meer hebben.

Het bewustzijn over de rol van de gemeente in het leven van een inwoner in armoede of schulden is nadrukkelijker gepositioneerd in de afgelopen jaren. Zo is er de mogelijkheid om bij de maatwerkoverleg maatschappelijk domein casuïstiek teamoverstijgend te bespreken waar wettelijk rechtmatige keuzes genomen zijn, maar de context onvoldoende is meegewogen. Daarnaast wordt er onderzocht hoe de gemeente effectieve interventies zoals de doorbraakmethode kan integreren binnen het breder sociaal domein. Met deze methode kan maatwerk worden geboden met een wettelijke onderbouwing. Dit is voor de uitvoerbaarheid belangrijk. Uitvoerende afdelingen willen immers wel maatwerk leveren, maar zijn terughoudend hierin omdat ze geen willekeur in de hand willen werken. Ook missen ze goede kaders waarbinnen maatwerk kan plaatsvinden. In het kader van preventie op het gebied van bestaanszekerheid, zijn de eerste stappen gezet. In de toekomst zou op dit gebied meer te behalen zijn door bewustzijn te ontwikkelen over hoe gemeentelijke keuzes ingrijpen in de leefwereld (en vaak ook fysieke wereld) van de inwoner en hier anders in te durven besluiten. En ook hoe het mensbeeld wat we hebben ons beleidskeuzes en uitvoering beïnvloedt.

Waar nog geen aandacht voor is geweest in de afgelopen beleidsperiode is de rol van de gemeente als schuldeiser. De rol van overheden in schulden maakt het schuldregelen soms ingewikkeld. De gemeente kan hierin bijdragen door dit vergemakkelijken waardoor ook schuldhulpverleningsprocessen sneller kunnen plaatsvinden.

Op basis van de Divosa Benchmark Werk en inkomen 2021 zien we dat hoewel we relatief weinig debiteuren hebben maar het gemiddeld over hogere bedragen gaat dan in de benchmark. Daarnaast zien we dat vaak schulden bij de gemeente ontstaan door het niet voldoen aan de inlichtingenplicht. Debiteuren lossen over het algemeen minder af. Dit kan mede voortkomen uit de lage financiële veerkracht die in Venlo is of door het beleid of capaciteit van de gemeente.

Integrale Preventie bij geldzaken

Er zijn de diverse organisaties die individueel of in de vorm van een alliantie inzetten op budgetteren, administreren, kleine giften/leningen en camouflage cursussen waarbij tegelijkertijd aan budget en taalvaardigheid wordt gewerkt. Ook worden er workshops gegeven aan scholen en groepen inwoners. In verhouding met de totale populatie dragen ze slechts enkele procentpunten bij in de verwijzing of ondersteuning. Desondanks is hun ondersteuning belangrijk en laagdrempelig voor inwoners. Om het aanbod beter op elkaar te laten aansluiten en de ondersteuningsvraag goed te kunnen matchen met het aanbod is er in de vorm van de Alliantie Vrijwillige schuldhulpverlening koers gezet om intensiever te gaan samenwerken in het nieuwe beleidskader op het gebied van geldzorgen.

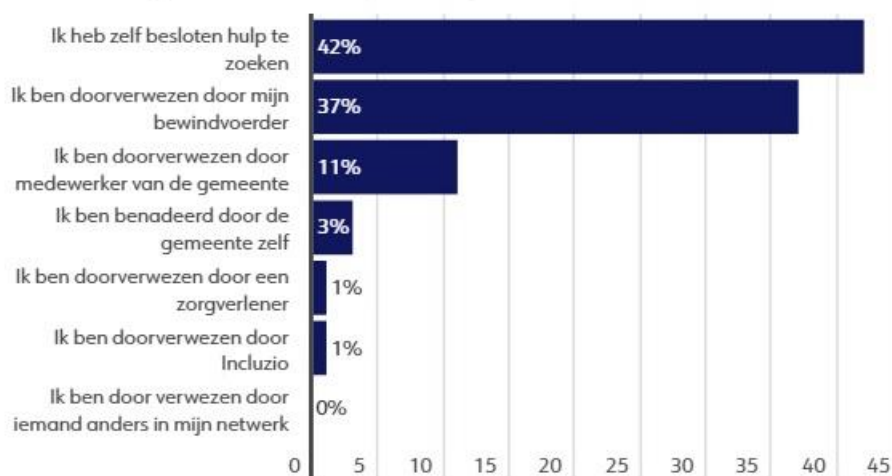
Wat betreft het schuldhulpverleningsbeleid is er met de komst van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (2021) een nieuw middel tot hun beschikking gekomen om inwoners met schulden vroegtijdig op te sporen. Er zijn convenanten afgesloten met vaste lasten partners die allen iedere maand de achterstanden melden. Hierdoor hebben we een vroeg stadium in beeld waar schulden zich beginnen voor te doen. Dit geeft informatie per wijk, maar ook op casusniveau.

Uit de enquête blijkt dat slechts 3% van de respondenten via vroegsignalering bij de gemeente terecht is gekomen. In de jaarrapportage 2021 van Divosa blijkt dat dit landelijk ook 3% is³. De meeste mensen melden zich zelf aan of komen via de bewindvoerder. Dit duidt erop dat de schaamte groot is en het sociale netwerk niet wordt ingeschakeld bij schulden. Mensen die via vroegsignalering worden benaderd reageren vaak niet, of maken een afspraak maar komen niet. Dit demotiveert de klantadviseurs en de schulden bij de inwoner lopen verder op.

---

³ Kanttekening“ niet alle gemeenten zijn aangesloten bij de monitor Vroegsignalering van Divosa.

Hoe bent u bij schuldhulpverlening terecht gekomen?

De effecten van al deze preventie activiteiten zijn niet vastgelegd in een monitoring, met uitzondering van de vroegsignalering. Het is hierdoor onduidelijk in hoeverre de activiteiten werken.

Voor jongeren zijn we gestart met het Jongeren Perspectief Fonds (JPF). Dit is een werkwijze vanuit positieve gezondheid waar de jongeren met schulden hulp krijgt bij het ordenen van hun leven. Door een saneringskrediet koopt de gemeente de schulden af, terwijl de jongere ondertussen aan zijn toekomst werkt. De eerste instroom was in maart 2022. Op dit moment beginnen jongeren zich meer te melden. Door een grote campagne en investering in netwerkpartners werden jongeren aangemeld die nog geen problematische schulden hadden. Hierdoor konden ze sneller en met lichtere hulp worden ondersteund. Er zijn 18 jongeren aangemeld. Echter zijn er pas 5 jongeren formeel toegelaten tot het JPF. De kosten per jongeren zijn daardoor hoog. Voor het komende beleidskader is de opgave om de kosten van het jongeren perspectieffonds terug te brengen door het programma op te schalen.

Er is een nauwe samenwerking met de budgetcoaches en I&A punten van Incluzio en de woningcorporaties, budgetcoaches en bewindvoerders. Schuldhulpverlening sluit daarnaast aan in het zorgnetwerk vanwaar ook casuïstiek kan worden aangedragen. Uit de enquête en eigen data base blijkt dat bewindvoering en budgetbeheer wordt ingezet om verdere schulden te voorkomen. Budgetcoaching en vrijwilligersorganisaties spelen meer een rol bij de doorverwijzing naar schuldhulpverlening en bij de nazorg. Maar worden minder ingezet tijdens het traject. Ze kunnen echter in alle fases van het traject meer ondersteunen zodat mensen ook echt uit de schulden blijven. Bovendien blijft de regie zo meer bij de inwoner waardoor deze beter kan werken aan zijn zelfredzaamheid. Wel zal de budgetcoaching die geboden wordt van voldoende kwaliteit moeten zijn om dit te doen. Op dit onderdeel is nog verbetering mogelijk.

Bron: rapportage schuldhulpverlening 2022

Voor de nazorg is sinds 2020 tot nu een pilot via Plinkr ingezet. Plinkr is een platform waar stapsgewijs vanuit bewind of budgetbeheer naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid kan worden gewerkt. Het platform geeft inzicht in wat een inwoner kan en biedt voldoende structuur om geleidelijk zelf weer de financiën te gaan beheren. De eerste resultaten waren positief. Het is dan ook de wens om dit op te schalen.

Preventie bij ondernemers

In de coronaperiode kwamen ondernemers steeds meer in de problemen. Ze melden zich vaker bij schuldhulpverlening of team inkomen voor bijstand. De Tozo moest worden uitgekeerd en ondernemers vroegen voor specifieke ondersteuning. In dit licht is BBZ (bijstand voor zelfstandigen) opgericht. Dit is een gemeentelijke ondersteuning om kleine ondernemers te ondersteunen met bijstand, kredieten of liquidatie van de onderneming. De regeling van schulden wordt ofwel opgepakt door schuldhulpverlening na beëindiging van het bedrijf of moet de ondernemer zelf regelen. In de Wgs 2021 zouden ondernemers toegang moeten hebben tot de schuldhulpverlening. In de toekomst moet onderzocht worden of het aanbod in Venlo voldoende ondersteuning biedt voor ondernemers en wat hier eventueel nog in nodig is, zowel op het gebied van preventies als op het gebied van curatie.

Tegelijkertijd is er door Venlo Support een stichting opgezet die andere vrijwilligersorganisaties helpt. Als maatschappelijk verantwoord ondernemen project hebben ze contact gelegd met ondernemers om hen meer bewust te maken van medewerkers met geldzorgen. Werknemers kunnen immers uitvallen, zijn minder alert of raken werkloos. Hier heeft de ondernemer én de werknemer last van. Ondernemers weten vaak niet waar ze naar toe moeten verwijzen en welke ondersteuning voor de medewerker mogelijk is. Het project loopt nog steeds en wordt uitgevoerd door Humanitas. Steeds grotere werkgevers melden zich bij hen voor hulp, waaronder de Rabobank (als partner), de Zorggroep en Viecurie. Preventie vanuit de werkvloer is een vorm die nog kan ondersteunen voordat armoede er is.

Het is daarom goed te onderzoeken hoe we als gemeente hierin bij kunnen dragen, maar ook de effecten ervan kunnen monitoren.

7 EVALUATIE VAN DE PIJLERS

OP DE BEWONER AFGESTEMDE HOUDING EN COMMUNICATIE

In het beleidskader Actief uit de armoede en schulden betekent communicatie een begrijpelijke taal, een passende bejegening en de kracht van de samenleving. We kijken per onderwerp hoe dit afgelopen jaren vorm heeft gekregen.

Begrijpelijk taal

De regelingen in Nederland zijn complex. Dit leidt ertoe dat mensen regelingen niet aanvragen of niet weten hoe ze dit moeten doen. Gemeenten bereiken vaak de bijstandsgroep, maar weten minder goed andere inkomensgroepen te bereiken. Purpose (2020) en de ombudsman (2022) komen tot dezelfde conclusie. Begrijpelijke taal is naast toegankelijkheid, voorlichting en weten waar je recht op hebt een belangrijk instrument om inwoners te bereiken. Deze pijler was daarom opgenomen in het armoedebeleid 2018-2022.

Binnen de populatie mensen in armoede en schulden is laaggeletterdheid hoog. Uit beide enquêtes is meer dan 66% laagopgeleid. Opleidingsniveau is een indicator van laaggeletterdheid. Dus waar in Venlo 1 op de 4 mensen laaggeletterd is, is er een kans dat 2/3 van de mensen dit is binnen de armoede en schuldenpopulatie. Begrijpelijke taal zou dus met name moeten aansluiten op dit opleidingsniveau. Respondenten is gevraagd wat ze van de formulieren en aanvraagprocedures vinden. Over het algemeen scoort het onderzoek van 2022 slechter op alle punten ten op zichten van het vergelijkbare Kwiz onderzoek uit 2017.

Slechts 4% van de respondenten weet via de website van de regelingen. De meeste kennis wordt opgedaan bij vrienden en familie. Of via het wijkteam of doelmatigheidscoach.

Specifiek hebben ouderen en laagopgeleiden moeite met de informatieverwerking op de website en het invullen van de formulieren. Hoogopgeleiden en mensen onder de 45 hebben juist moeite met het aanleveren van de benodigde gegevens. Het zijn veel gegevens, het is onduidelijk wat nu nodig is (bij 1/3 van de respondenten) en zaken worden dubbel gevraagd.

Ruim 25 % heeft moeite hoe je iets moet aanvragen of invullen of aanleveren. Als we kijken naar welke groepen mensen hier het meeste moeite mee hebben zijn dit over het algemeen de laag opgeleiden. Daarnaast kan de bekendheid over waar de mensen moeten zijn voor de aanvraag van regelingen beter. Vooral onder de mensen met een migratieachtergrond, de jongeren, de ouderen en de lager opgeleiden. Opvallend is dat de Nederlanders de meeste moeite hebben met de website en de webformulieren en het taalgebruik. Wellicht komt dat

omdat deze groep de aanvragen helemaal zelf doet en dat andere groepen daar meer bij worden ondersteund. Ruim 40% van de respondenten vindt het lang duren voordat de regeling wordt toegekend. Het is de moeite waard om te onderzoeken of de aanvraag van regelingen makkelijker kan worden gemaakt.

Over het algemeen is men wel tevreden over de dienstverlening. Er zit geen verschil tussen regelingen die je bij de gemeente aanvraagt en regelingen die elders worden aangevraagd. Dit was in 2017 wel. Toen scoorde de externe organisaties slechter. Hieruit valt te concluderen dat de externe organisaties beter zijn gaan communiceren of de gemeente slechter (of beide). Dit heeft niet tot een grotere toestroom in deze regelingen geleid. Er is nog geen sprake van een voor de doelgroep begrijpelijke communicatie zoals in het beleidskader was opgenomen.

Ook is er geïnvesteerd in het trainen van partners in 2019. Dit heeft tot een grotere toename geleid in de regelingen. Door corona zijn deze trainingen stil komen te liggen en pas recent weer opgepakt in 2022. Deze strategie kan goed ondersteunen bij mond op mond reclame. Dit is voor inwoners in armoede de belangrijkste bron van kennis over regelingen en ondersteuning. Deze manier van informeren zouden we in de toekomst moeten behouden. Het is bewezen effectief.

Wat positief werkte is de geldzorgen campagne die onlangs is ingezet voor de energiarmede. In deze campagne is er gebruik gemaakt van meerdere kanalen waaronder folders, abri's, een geldkrant, social media berichten en een eenvoudige inrichting op de website. Includio en de telefonische dienst van het wijkteam hebben ondersteund bij het goed toeleiden. Voor het eerst in deze beleidsperiode is de informatie ook in andere talen beschikbaar gesteld. De anderstalige webpagina's werden pas gevonden nadat de geldkrant huis aan huis was bezorgd. Hier heeft een kader in 4 talen gestaan. Dit was voldoende om de website te bezoeken. Uiteindelijk heeft de totale campagne geresulteerd in ruim 11.100 aanvragen in de energietoeslag. Waarvan 3500 in de laatste drie maanden van het jaar. Deze manier van communiceren zouden we in de toekomst vaker in moeten zetten. De Geldzorgen campagne heeft laten zien dat dit werkt.

Een andere manier die met name jongeren aanspreekt is het adverteren op social media. Met name plaatjes die stellingen bevatten werkt goed. Deze wijze wordt ingezet bij het Jongeren Perspectief Fonds en het blijkt dat jongeren hun gegevens sneller achter laten of bereid zijn het gesprek aan te gaan met een professional.

Passende bejegening

Over het algemeen zijn inwoners tevreden met de dienstverlening van de gemeente. Echter zijn ze ook kritisch. Zowel vanuit de enquête schuldhelpverlening als ook die van de minimaregelingen blijkt dat inwoners behoefte hebben aan maatwerk. Het beleidskader

actief uit de armoede en schulden houdt geen rekening met verschillende vindplaatsen, communicatiebehoefte, ondersteuningsbehoeften, levensgebeurtenissen en achtergrondkenmerken waar de dienstverlening op zou kunnen worden aangepast.

Zo blijkt bijvoorbeeld dat jongeren nauwelijks bij de gemeente om ondersteuning vragen. We hebben in 2017 en in 2022 inwoners gevraagd waarom ze regelingen niet aanvragen. Vaak genoemd in beide rapporten is 'ik ken deze regeling niet' en 'ik weet niet hoe ik het moet aanvragen.' De percentages voor deze redenen zijn ongeveer gelijk gebleven in beide onderzoeken.

Waar belangrijke verschillen ontstaan t.o.v. 2017 zijn de volgende redenen:

- Ik ben bang dat ik iets terug moet betalen (gestegen van 16% naar 29,6%)
- Mijn inkomen is te hoog (gestegen van 4% naar 24,7%)
- Ik vind het aanvragen te moeilijk (gedaald van 24% naar 9,9 %)
- Het aanvragen kost teveel moeite (gedaald van 12% naar 6%)
- Ik wil niet afhankelijk zijn van/ik wil niet mijn hand ophouden (gedaald van 12% naar 6%)

Deze antwoorden indiceren dat men enerzijds in situaties terecht is gekomen waar men minder goed kan rondkomen en (mogelijk) wel regelingen zou willen gebruiken, maar hier niet voor in aanmerking komt omdat het inkomen te hoog is. Dit kan een indicatie zijn dat de doelgroep de afgelopen jaren door de crises is gewijzigd naar een 120%+ doelgroep die financiële steun nodig heeft. Dit wordt ook door respondenten aangegeven in het Lysias onderzoek. Anderzijds is men gaan aarzelen of een regeling aanvragen bij de gemeente wel leidt tot het gewenste effect. Immers men verwacht dat als er iets terugbetaald moet worden, men dit niet gaat kunnen. Dit kan een belangrijke reden zijn om iets niet aan te vragen. Tevens is er een toegenomen angst richting de overheid, die mogelijk door de toeslagenaffaire en ingewikkelde Nederlandse ondersteuningssystemen aangewakkerd wordt.

Opvallend is wel dat ondanks dat men aangeeft moeite te hebben met de informatie voorziening en aanvraag, men dit hier niet als reden noemt om het niet te doen. Dit betekent dat de nood hoger is geworden of de aanvraagprocessen verbeterd zijn.

Ook bij schuldhulpverlening wacht men lang voordat hulp wordt gezocht. De drempels zijn hoog en men verwacht nog niet problemen 'genoeg' te hebben om voor schuldhulpverlening in aanmerking te komen. Hier wordt door respondenten aangegeven dat men het fijn zou vinden als er beter geluisterd wordt. Het inwonersperspectief is daarom belangrijk om mee te nemen bij de hele dienstverlening, van houding tot systemen.

[De kracht van de samenleving](#)

De kracht van de samenleving had oorspronkelijk tot doel om partners te informeren over de minimaregelingen. Dit is zoals gezegd gebeurd in 2019. De belangrijkste conclusie is dat dit blijvend moet gebeuren, maar wellicht ook nodig is op andere gebieden zoals gezond eten, participatie, gezondheid en andere vormen van ondersteuning.

De alliantie vrijwillige schuldhulpverlening heeft hier de grootste stappen gezet door hun krachten te verenigen en samen toe te werken naar één toegang. Dit is zeker geen voltooid proces, maar de eerste stappen zijn gezet door samen te gaan werken en één gezamenlijk doel te stellen waar we naar toe werken. Dit laatste is noodzakelijk omdat uit het Lysias onderzoek is gebleken dat organisaties hier behoefte aan hebben en ruimte in willen. Ze geven aan meer kracht te hebben dan ze van de gemeente mogen benutten. Bovendien weten ze vaak niet aan welk doel ze bijdragen of waar de gemeente naar op zoek is. Er is geen totaal plaatje waar zij kennis van hebben. Tevens zien we ook steeds meer partijen zoals bedrijven, woningcorporaties, onderwijs, burgerinitiatieven en service clubs die graag een bijdrage willen leveren in het armoedevraagstuk. Het advies is om te onderzoeken hoe deze krachten het beste benut kunnen worden in de toekomst.

ARMOEDE EN SCHULDEN VOORKOMEN VANUIT EEN SLUITENDE EN INTEGRALE KETENAANPAK

De belangrijkste doelstelling van deze pijler was om meer in te zetten op preventie en minder op symptoombestrijding. In het hoofdstuk evaluatie van de doelstelling, kopje preventie is beschreven hoe hieraan gewerkt is. Een tweede belangrijke doelstelling was het verbeteren van de processen bij schuldhulpverlening die de zelfredzaamheid bevorderen. Door het cluster schuldhulpverlening is hard gewerkt aan het verbeteren van hun werkwijze en aantoonbaarheid ervan. Zo is de vroegsignalering opgezet en werkt men bij het opstellen van het plan van aanpak met de leefdomeinen van de Zelfredzaamheid Matrix. De toegang is inmiddels georganiseerd via de telefoondienst van het sociale wijkteam. Collega's van andere teams zijn alerter op signalen en verwijzen sneller door naar schuldhulpverlening. Andersom wordt er ook nauw samengewerkt op casusniveau. Ook is er een betere samenwerking met de belangrijkste externe partijen die met inwoners met geldzorgen in aanraking komen.

De samenwerking met Plangroep loopt ten einde. Na een turbulent jaar heeft Plangroep aangegeven het contract niet te willen verlengen. Dit stelt het cluster schuldhulpverlening voor een nieuwe uitdaging. Met een nieuwe uitdaging komt ook een nieuwe kans om de dienstverlening nog verder te verbeteren. Zo biedt dit een kans om de versnippering van het schuldhulpplandschap die door inwoners wordt ervaren terug te dringen. Ruim 20% van de respondenten heeft van 3 organisaties of meer hulp bij schulden en ruim 80% ontvangt hulp van Plangroep. Het tegengaan van versnippering heeft als voordeel dat er beter aan relatiemanagement met inwoners kan worden gewerkt én processen worden ingekort omdat er niet telkens opnieuw een overdracht en afstemming nodig is. Dit houdt inwoners meer

gemotiveerd en kan de drempels verlagen om hulp te vragen. Om schuldhulpverlening toekomstbestendig en vanuit de inwonersbehoefte te kunnen doorontwikkelen, wordt voor komend jaar een senior klantmanager en projectleider aangetrokken. Daarnaast wordt er onderzocht of de gemeente bij wijze van proeftuin de routekaart financiële zorgen van de Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG) kan implementeren waarbij de inwoners- en medewerkersbehoefte centraal worden gesteld bij de inrichting van de dienstverlening.

Intern kan de samenwerking nog beter. Er zijn veel stappen gezet om elkaar beter te vinden. Zo wordt er integraal in stadsdeelteams gewerkt en zijn alle disciplines van het sociaal domein aanwezig bij de workshops van bijstandsgerechtigden. Inmiddels worden ook jaarplannen beter op elkaar afgestemd. Uit het onderzoek met Lysias advies blijkt wel dat werkdruk en verschillende doelstellingen soms de samenwerking in de weg staat. Er is wel een grote wil om meer verschillende inwonersbehoeften te kunnen ondersteunen, maar dit gebeurt niet altijd doordat de ingerichte controle dit niet toelaat. Als laatste is er de behoefte om meer verbinding te hebben met de beleidsafdeling. Er wordt een schakel gemist die beleid kan helpen vertalen naar de uitvoer. Zo ook voor de vertaling van Fier op Venlo. Daarnaast is het aan te bevelen om meer aandacht te hebben voor de vertaling van beleid bijvoorbeeld door de jaarplannen tussen beleid en uitvoer beter af te stemmen en meer samen te werken met verschillende collega's. Nu wordt in de praktijk vaak samengewerkt met dezelfde collega's.

DOORONTWIKKLEING MINIMAREGELINGEN

Bij de doorontwikkeling van de minimaregelingen was het doel om te kijken of het besteedbaar inkomen als criterium kon gaan gelden. In de praktijk heeft dit ertoe geleid dat inwoners met een schuldhulpverleningstraject regelingen kunnen aanvragen op basis van hun vrij te laten bedrag. Daarnaast zijn de minimaregelingen gestaffeld opgezet, maar er is niet voor gekozen om inwoners die boven de gestelde grenzen zitten, alsnog te kunnen ondersteunen. Hier is wel behoefte aan als uit gaan van de respondenten die hebben deelgenomen aan de enquêtes. Een derde onderdeel was het terugdringen van de kosten van de geld terug regeling. Door de overstap naar de stadspas zijn de kosten gehalveerd. Als laatste bevatte dit onderdeel het kwijtscheldingsbeleid. De gemeente Venlo zit op het maximale wat wettelijk is toegestaan. Hier zijn geen wijzigingen meer aan te brengen.

We zien wel dat andere gemeenten de toegang makkelijker hebben gemaakt voor regelingen. Dit kan het verbruik verhogen van inwoners die tot de rechthebbende groep horen. Zo hebben we onlangs de stadspas ambtshalve kunnen toekennen. Utrecht doet dit ook voor de individuele inkomenstoelag. Amsterdam geeft inwoners een opt-out voor de kwijtschelding gemeentelijke belastingen. De gemeente deelt de gegevens met BSGW en als je dit niet wilt, dan kun je dit op eenvoudige wijze kenbaar maken.

Als advies zou hier gelden om te onderzoeken in hoeverre we maatwerk kunnen leveren voor inwoners die buiten de gestelde inkomensgrenzen vallen. Dit kan door bijvoorbeeld een overgangsregeling te houden als inwoners gaan werken (Ombudsman, 2022) of de inkomensgrenzen te verruimen zoals Venlo ten aanzien van het Venlo fonds gedaan hebben met de kindregelingen. Hier is steeds meer behoefte aan door de toenemende kosten. Daarnaast belasten we de inwoner onnodig met aanvragen en bewijsstukken. Hier zouden we de inwoner in kunnen faciliteren om het makkelijker te maken. Bijvoorbeeld door maar één aanvraag in te hoeven dienen en/of gebruik te maken van de voorzieningen wijzer.

MEER ZICHT EN GRIP OP DE EFFECTIVITEIT VAN ONS BELEID

In de afgelopen beleidsperiode is er één keer geëvalueerd en voor de rest verantwoord. Door druk vanuit de Raad en beperkte bezetting is er weinig ruimte geweest om een goede monitoring op te zetten. Team inkomen en schuldhulpverlening hebben inmiddels wel dashboards die op teamniveau sturingsinformatie geven. Vanuit beleid is aangesloten bij de benchmark van Divosa over armoede en schulden. Frequente monitoring op de activiteiten die intern en extern doen, als ook de effectiviteit van hetgeen we inzetten ontbreekt structureel. Een stap werd hierin gezet door samen te werken met Sozastar. De eerste basis voor de herijking van het nieuwe beleid is hiermee inzichtelijk gemaakt en dit heeft ons doen besluiten dat monitoring en evaluatie een veel grotere rol moet krijgen in het beleid dan het tot nu toe heeft. Dit was onder andere de aanleiding voor deze grote herijking en evaluatie. Door meer te werken met enquêtes, monitoringstools en datastapeling krijgen we in de toekomst meer zicht op de resultaten en effecten van ons beleid. Daarnaast is het belangrijk om onze partners te helpen in het ontwikkelen van monitoring zodat we ook meer zicht krijgen op hun inzet. Dit helpt hen bij het verantwoorden van subsidies en gemeentelijke middelen.

8 EFFECTEN REGELINGEN EN ONDERSTEUNING

Voorop gesteld kan armoede eigenlijk alleen effectief bestreden worden als er landelijk inkomenscompensatie en verspoeling van de wetgeving komt. Zo concludeert ook het SCP en CPB in hun rapport Kansrijk armoedebeleid (2020). Gemeenten mogen geen inkomenspolitiek bedrijven en daarom is het belangrijk dat de grootste beweging vanuit het Rijk komt. Mede ingegeven door de energiecrisis wordt er op dit moment gewerkt aan deze maatregelen en sommigen zijn tijdelijk al van kracht in 2023 (bijvoorbeeld de verhoging van de toeslagen).

Kortom, binnen de gemeente kunnen we maar op een beperkte manier armoede bestrijden en dat gebeurt met name door de inzet van minimaregelingen. In Venlo hanteren we een minimabeleid dat redelijk ruimhartig is in vergelijking met andere gemeenten. De interventies

die ingezet worden zijn vrijwel identiek aan wat andere gemeenten doen om hun inwoners te ondersteunen. Op sommige punten zijn we ruim in het hanteren van inkomensgrenzen, bijvoorbeeld bij de kindregelingen en energietoeslag. Wat betreft bijzondere bijstand, stadspas en VGZ gemeentepolis hanteren we een gemiddeld beleid in vergelijking met middelgrote gemeenten en wat betreft individuele inkomenslosgrenzen zitten we wat lager omdat daar strengere inkomensgrenzen gelden. De gemeente heeft zelf regie hoe dit wordt ingevuld in de toekomst.

We zien dat de regelingen die we inzetten wel effectief zijn in het tegen gaan van diepere armoede en schulden én bijdragen bij het blijven meedoen in de samenleving. Dat blijkt uit de volgende twee onderzoeken. We vergelijken twee enquêtes waarvan één is afgenomen in 2017 door Kwiz en één door de gemeente is afgenomen in 2022.

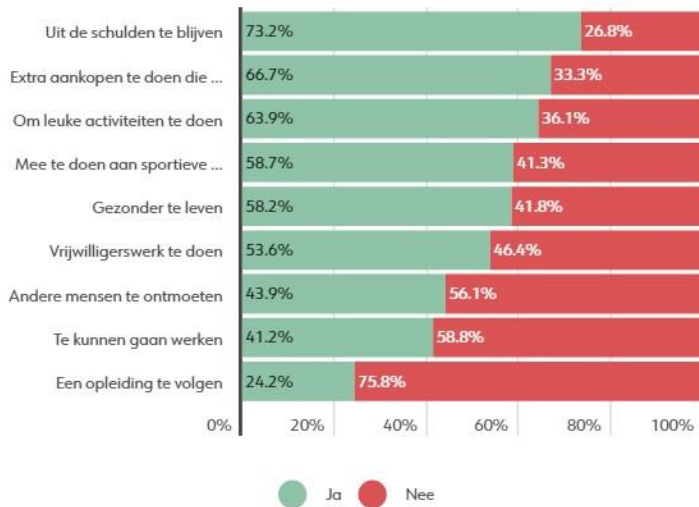
EFFECTEN REGELINGEN VOLWASSENEN

Inwoners die bekend zijn bij team inkomen zijn via een enquête gevraagd naar hun mening over de minimaregelingen.

Bron Kwiz 2017

De regelingen helpen mij of iemand in mijn gezin om ...

Bron: rapport armoede en schulden 2022

Respondenten geven aan dat ze regelingen vooral gebruiken om uit de schulden te blijven (73%). Andere redenen zijn extra aankopen doen die anders niet kunnen, leuke of sportieve activiteiten ondernemen en gezond blijven. Hier is een toename te zien op alle gebieden. Het leidt er zelfs vier keer zo vaak toe dat iemand kan werken en drie keer zo vaak ertoe dat iemand een opleiding gaat doen. De regelingen lijken daarmee wel hun doel te treffen om diepere armoede (en dus schulden) te voorkomen en mensen te stimuleren mee te doen in de samenleving. De regelingen werken daarmee preventief om verdere armoede te voorkomen, zeker daar waar ze bijdragen aan opleiding of werk. Bovendien is het opbouwen van een netwerk erg belangrijk om uit de armoede of schulden te blijven en helpt een goede gezondheid bij het vinden en behouden van werk.

De regelingen worden vooral goed gevonden door inwoners die langere tijd in armoede verkeren. Deze groep gebruikt de meeste regelingen. Andere respondenten gebruiken slechts 1 of 2 regelingen. Of geven aan er geen recht op te hebben. Deze groep doet waarschijnlijk met succes een beroep op de bijzondere bijstand, maar valt buiten de overige regelingen qua inkomensgrens.

Respondenten gaven aan dat ze graag medische kosten, boodschappen en vervoer vergoed zouden zien in de toekomst. Dit komt overeen met de Kwiz enquête van 2017.

EFFECTEN MEEDOEN KIND EN JEUGD

De kindregelingen zetten in op kinderen in de schoolleeftijd 4 tot 18 jaar. Ze zetten in op sport-, school- en sociaal-culturele activiteiten. Ze dragen daardoor bij aan gezondheid, beweging, sociale inclusie en ontwikkeling.

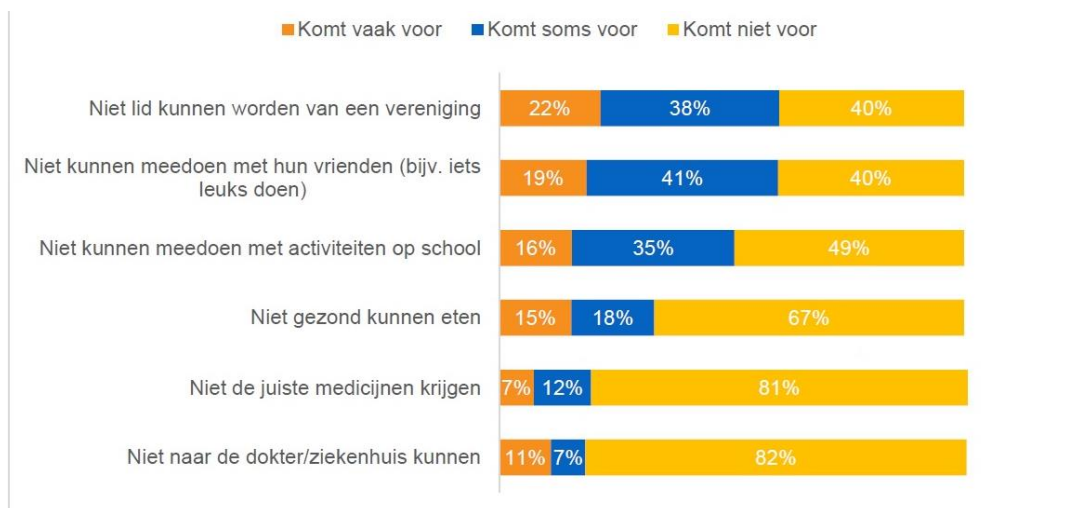
Het Sociaal Cultureel Planbureau en Centraal Planbureau onderzocht welke beleidsinterventies succesvol zijn in het rapport Kansrijk Armoedebeleid (2020). In dit rapport blijkt dat armoede-interventies bij zeer jonge kinderen het meest effectief zijn en ouders betrokken zouden moeten worden. In Venlo wordt ingezet op voorschoolse educatie en kansrijke start. Hier werken we aan sociale ontwikkeling en cognitief vermogen. De minimaregelingen zijn minder gericht op de groep 0 tot 4 jaar. Voor deze groep is alleen de stadspas beschikbaar.

De kindregelingen richten zich op het individuele kind dat meedoet op school, sport of culturele verenigingen. De stadspas is het enige beleidsinstrument dat kan bijdragen aan gezinsactiviteiten. We zien dan ook dat de stadspas het meest wordt ingezet bij Monkey town. Dit is een binnenspeeltuin die vooral leuk is voor kinderen in basisschoolleeftijd. De besteding bij monkey town indiceert dat ouders hun kinderen hier mee naar toe nemen. Andere gezamenlijke gezinsactiviteiten zouden mogelijk meer gestimuleerd kunnen worden vanuit de minimaregelingen.

Ouders met kinderen die hebben aangegeven de kindregelingen te gebruiken zijn zowel in 2017 als in 2022 gevraagd in hoeverre de kindregelingen helpen om mee te doen met activiteiten. In 2022 kunnen kinderen vaker meedoen met activiteiten op school. Het meedoen met activiteiten van vrienden of verenigingen is onveranderd gebleven.

Een flinke stijging zit wel in het onderwerp gezond eten. Het komt nu vaker voor dan voorheen dat kinderen niet meer gezond kunnen eten door het lage inkomen. Dit is van extra belang omdat gezond eten, beweging en ontspanning als belangrijke interventies worden gezien door het SCP en CPB in het bestrijden van armoede. Hoewel een deel binnen de kansrijke start en gezonde basisschool voor de toekomst (GBT) wel geborgd wordt, heeft niet iedereen toegang tot gezonde voeding. Ondersteuning in natura blijkt uit onderzoek effectief bij te dragen aan gezonde voeding als ook aan het geld beschikbaar houden voor andere activiteiten. We zien ook dat gemeenten vouchers, betaalpassen of waardebonnen inzetten om inwoners te ondersteunen toen energiearmoede serieuze vormen begon aan te nemen. Zo heeft Rotterdam in 2022 een proef gedaan met een betaalpas voor beter eten waar inwoners wekelijks een kleine financiële ondersteuning krijgen om gezonde voeding te kopen en heeft Doetinchem eind 2022 een boodschappenpas voor energiearmoede beschikbaar gesteld. Andere gemeenten hebben vouchers beschikbaar gesteld voor verjaardagsfeestjes, cadeaus of kleding.

Bron: Kwiz 2017

Komt het wel eens voor dat uw kind(eren) de volgende dingen niet kunnen doen, omdat de kosten daarvoor te hoog zijn?

Bron: rapportage armoede en schulden 2022

Het komt minder vaak voor dat kinderen niet de juiste gezondheidszorg krijgen door armoede.

Met name de stadspas, stichting leergeld en jeugd sport en cultuurfonds zijn de meest gebruikte regelingen. Bij 1/3 van de respondenten weet men wel dat de regeling bestaat, maar gebruikt men het niet en bij 25% is men niet bekend met de regeling.

Het gebruik van het jeugd sport en cultuurfonds is wel gedaald met 10% t.o.v. 2017. Stichting jarige job is van 3% naar 15% gegroeid.

De effecten van de kindregelingen zijn met 5% tot 10% gedaald op de volgende gebieden:

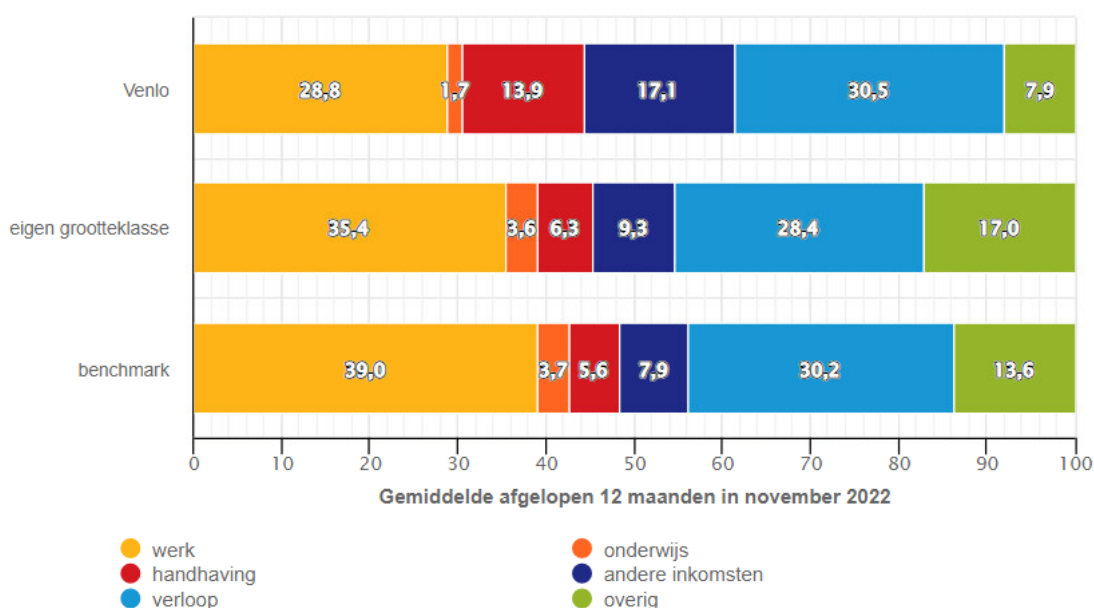
- Mee laten doen met sportieve en culturele activiteiten
- Mee laten doen op school
- Zwemlessen laten volgen
- Gezonder te laten opgroeien

Daarentegen is de verjaardag vieren en sinterklaas vieren met 10% gegroeid. Er is dus een sprake van een verschuiving op welk gebied de regelingen ondersteunen. Mogelijk is ook hier een gevolg van Corona te zien. De regelingen laten nog niet overtuigend zien dat kinderen beter mee kunnen doen. Wel is er meer aandacht voor gezondheidszorg.

EFFECTEN PARTICIPATIE VOLWASSENEN EN OUDEREN

Afgelopen jaren is er uitstroom uit de bijstand gerealiseerd. Verloop (bijv verhuizing, relatie etc) is de voornaamste reden. Als het gaat over uitstroom naar werk scoort Venlo lager dan gemiddeld. Dit kan geconcludeerd worden vanuit de Divosa Benchmark 2021. Vanuit team werk wordt nu ingezet op de langdurig bijstandsgerechtigden. Hier is extra capaciteit voor vrij gemaakt. De effecten hiervan zullen in de toekomst duidelijk worden.

Grafiek 3.3: Redenen beëindiging uitkeringen (trend)

Bron trendontwikkeling Divosa Benchmark Werk en Inkomen 2021

Een andere opvallende reden waarom er uitstroom uit de bijstand tot stand kwam, is handhaving (Benchmark Divosa 2021). Inwoners worden gecontroleerd of ze aan de voorwaarden voldoen die de participatiewet aan ze stelt. Indien dit niet het geval is, wordt de uitkering gestopt. Hoewel we gemiddeld scoren in vergelijking met de benchmark, is dit wel in Venlo vaker een reden om de uitkering te beëindigen.

In 2017 en 2022 is gevraagd naar de activiteiten die respondenten met minimaregelingen ondernemen. In 2017 werkte 88% niet, in 2022 werkt 80% niet. Er is met name een toename te zien op fulltime banen. Hoewel de stijging van 1% naar 5% is gegaan, lijkt het erop dat deze respondenten financieel alsnog afhankelijk blijven van regelingen. Toeleiding naar werk leidt dus niet per definitie tot minder armoede. Een verklaring kan zijn dat deze inwoners in laaggeschoolde banen terecht komen en er minder geïnvesteerd wordt in opleiding. Uit de cijfers in het vorige hoofdstuk is te zien dat duurzaam voorkomen dat iemand in de armoede komt en blijft, nauwelijks lukt.

Van de respondenten die niet werken geeft 28% aan vrijwilliger te zijn en 15% geeft aan mantelzorger te zijn. In vergelijking met 2017 zijn minder mensen op zoek naar werk (van 32% naar 20%)

Redenen om te gaan werken zijn:

- Meer inkomsten (74,5%)
- Financieel onafhankelijk (57,4%)
- Nuttig voelen (46,8%)

Redenen om niet naar werk te zoeken zijn:

- Ziekte (60,7%)
- Pensionering (25,3%)
- Teveel aan mijn hoofd (25,1%)

Hoewel de redenen om te gaan werken procentueel ongeveer gelijk zijn aan 2017 is er een daling te zien bij de reden ziekte (van 74% naar 60,7%) en een toename op het gebied van stress van 20% naar 25%

In tegenstelling tot 2017 lijken de respondenten nu wel vaker open te staan om te gaan werken als ze financieel ondersteund worden (bijv door het mogen behouden van de helft van de kind en/of volwassen regelingen, of een uitstroom premie). Ook geven respondenten aan meer gemotiveerd te zijn om te gaan werken als ze met hun regelzaken ondersteund worden als het inkomen gaat veranderen. Er lijkt momentum om andere ondersteuningsmogelijkheden te verkennen om inwoners te stimuleren weer aan de slag te gaan. Het helpen bij regelzaken kan bijvoorbeeld ook bijdragen in het terugdringen van recidive en op dit moment zijn de kindregelingen voor inkomens tot 150% van de bijstandsnorm beschikbaar gesteld in verband met de energiearmoede. We zien daardoor een groei in 2022 bij stichting Leergeld. De effectiviteit van deze maatregelen zal nog moeten worden aangetoond.

Respondenten die schulden hebben zijn over het algemeen werkende mensen, waarbij vaker sprake is van een migratieachtergrond dan bij de respondenten die minimaregelingen ontvangen. We kunnen hierdoor aannemen dat de groep in de schuldhulpverlening boven de inkomensgrenzen van de minimaregeling zitten waardoor ze hier financiële steun missen of niet naar zoeken. Dit correleert met het feit dat in de enquête armoede en schulden het overgrote deel van de respondenten heeft aangegeven vooral de regelingen te gebruiken om uit de schulden te blijven. Daarnaast kan er zijn dat er wel een recht bestaat, maar door taalvaardigheid de informatie wordt gemist.

De groep WW-gerechtigden is hoger bij schuldhulpverlening (8,9%) dan bij de minimaregelingen (4,2%). Dit geeft aan dat de levensgebeurtenis 'baan verlies' mogelijk een

grotere impact heeft op het huishoudboekje of meer een budgettaire gedragsaanpassing vraagt dan langdurige ziekte (die bij schuldhulpverlening dan weer lager is dan bij de minimaregelingen). Indien dit klopt, zou het raadzaam zijn om hier meer aandacht voor te hebben in het nieuwe beleidskader, bijvoorbeeld door nauwer samen te werken met het UWV.

EFFECTEN ARMOEDE OP GEZONDHEID

Gezondheid is een belangrijke pijler om mee te kunnen doen in de samenleving maar ook vooral om duurzaam uit de armoede of schulden te kunnen komen. Andersom kan een slechte gezondheid ook tot langdurige armoede of schulden leiden. Gezondheid heeft in het stand beleidskader geen specifieke plek. Echter hebben we wel informatie hierover opgehaald bij de evaluatie.

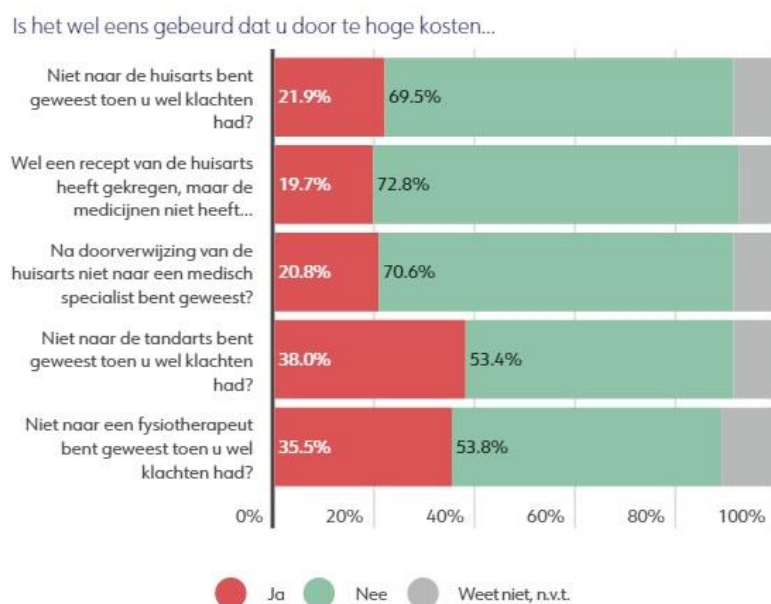
We hebben respondenten in de enquête van schuldhulpverlening als ook over de minimaregelingen gevraagd in hoeverre inkomen hen belemmert als het gaat om een goede gezondheid. Dit kunnen we deels vergelijken met de antwoorden van het Kwiz onderzoek uit 2017.

In totaal 22% van de respondenten uit de minima-enquête geeft aan door een levensgebeurtenis (zoals ziekte) niet meer te kunnen rondkomen. Er specifiek gevraagd naar hoeveel geld ze besteden aan gezondheidskosten. Een kwart van de respondenten geeft aan 100 tot 500 euro per maand aan gezondheidskosten te hebben. De meeste kosten worden gemaakt voor de tandarts, eigen bijdrage voor medicijnen en eigen bijdrage voor de zorgverzekering.

Als kosten niet betaald kunnen worden, wordt de tandarts en fysio het meest vermeden (bijna 40%) en in 20% van de gevallen gaat men niet naar de huisarts. Hier is wederom een forse stijging te zien tussen 2017 en 2022. Respondenten stellen zich meer zorgmijndend op dan voorheen. Respondenten geven ook meer dan eerst aan dat ze last hebben van de stijgende kosten van het levensonderhoud en energie.

Bron: kwiz 2017

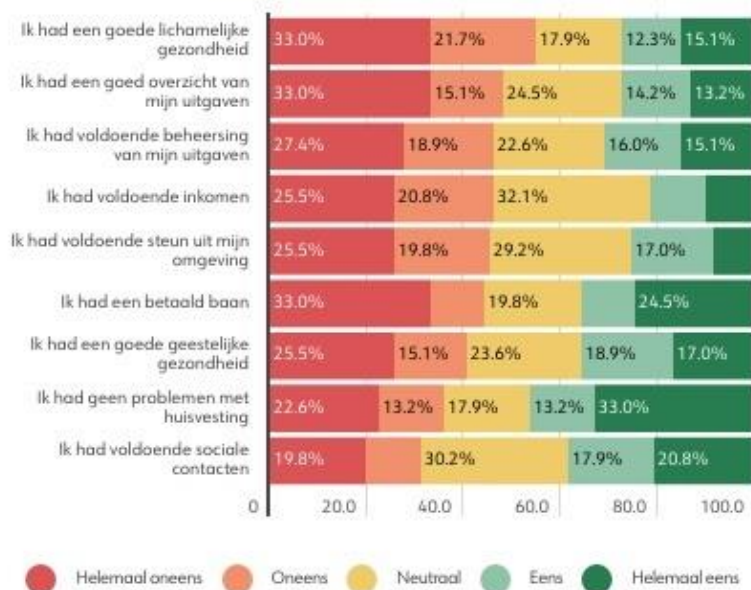

Bron: rapportage armoede en schulden 2022

Ook was al eerder te zien dat de regelingen niet ertoe leiden dat er gezonder eten wordt gekocht. Hier zit een risico, met name bij kinderen die gezonde voeding nodig hebben om zich goed te kunnen ontwikkelen. Voor deze laatste groep is deze beleidsperiode wel de gezonde basisschool voor de toekomst gestart. Niet alle kinderen in de armoededoelgroep zullen hier baat bij hebben omdat eten niet op alle scholen wordt aangeboden.

Bij de schuldhulpverlening enquête geven respondenten aan dat bij de start van het traject de gezondheid slecht is. Maar 1/3 had overtuigend een goede lichamelijke gezondheid bij de start van het schuldhulpverleningstraject en maar 36% een goede geestelijke gezondheid.

In hoeverre zijn stellingen van toepassing op uw situatie toen u zich aanmeldde?

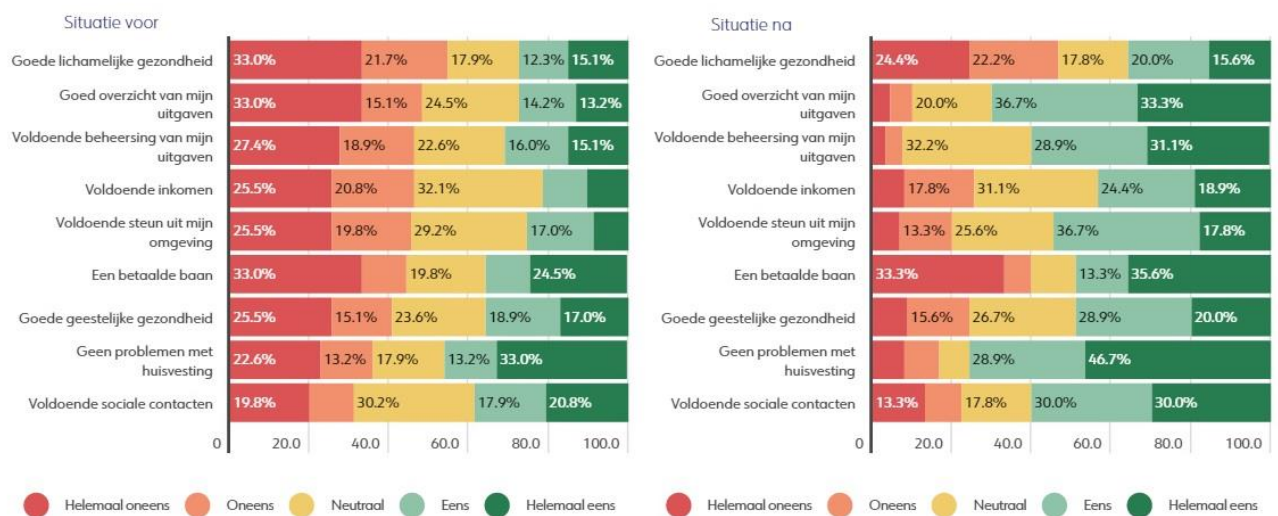

Bron: rapportage schuldhulpverlening 2022

EFFECTEN TRAJECT SCHULDHULPVERLENING

Bij schuldhulpverlening zijn de afgelopen jaren veruit de meeste stappen gezet. Zo is er op dit onderdeel hard gewerkt aan goede basisprocessen, bejegening, toegang, samenwerking en monitoring.

Dat schuldhulpverlening zichtbaar resultaten boekt blijkt uit de antwoorden van de respondenten. Hen is gevraagd hoe hun situatie was bij de start van de hulpverlening en hoe deze is op het moment dat de enquête wordt afgenomen. We zien dat op alle onderdelen slecht tot matig gescoord wordt. Met name de lichamelijke gezondheid bij 54,7% van de respondenten was bij aanvang slecht.

Bron: rapportage schuldhulpverlening 2022

Een deel van de respondenten is nog niet klaar met hun traject. Desondanks is er een significant verschil te zien tussen de start en het moment dat de enquête is afgenomen. Met name de onderdelen gezondheid (lichamelijk en geestelijk), grip hebben op je situatie, (inclusief vaardigheden) en steun uit de omgeving veranderen positief gedurende het traject. De grootste verandering zit op het gevoel 'in control' te zijn over de uitgaven.

Als laatste valt op dat er wel meer inkomen is en dit vaak komt door een betaalde baan. Echter is er een groep in de schuldhulpverlening waar er geen sprake is van werk (minimaal 33%). Deze groep kan mogelijk chronisch ziek zijn of zorgtaken thuis hebben, bijvoorbeeld door alleenstaand ouderschap.

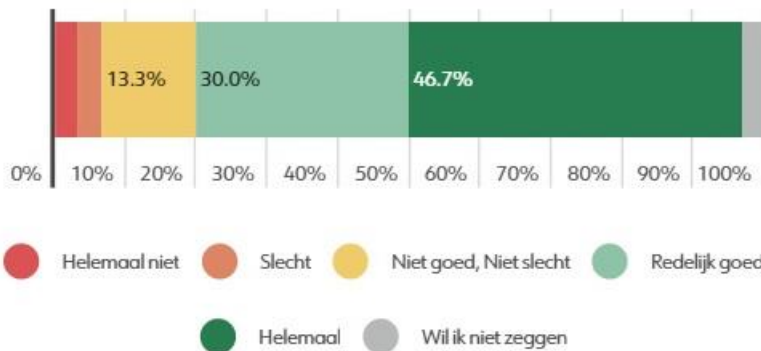
Gezondheid en sociaal netwerk wordt wel integraal uitgevraagd in het plan van aanpak van schuldhulpverlening. De vraag is hier in hoeverre hier ook concrete doelen op gesteld worden waar de inwoner mee aan de slag gaat tijdens het schuldentraject. Of dat de resultaten voort komen uit het feit dat de schulden aangepakt worden. Dat gezondheid als een integraal onderdeel moet worden meegenomen bij mensen met geldzorgen, blijkt uit beide enquêtes.

96% van de respondenten is na afloop van het traject nog schuldenvrij.

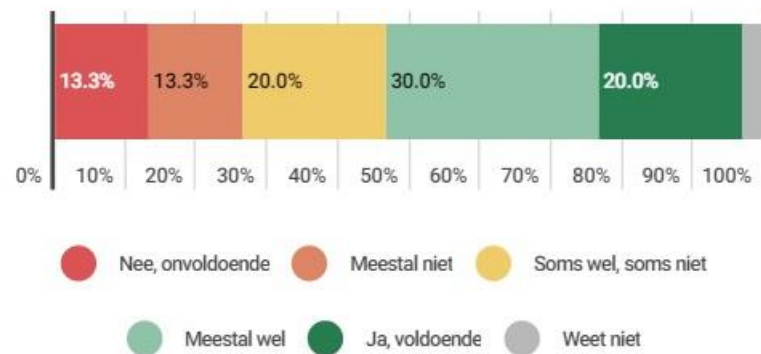
Aan respondenten is ook gevraagd hoe hun budgetsituatie nu is en of ze nog voldoende grip hebben op hun situatie.

Heeft u het gevoel dat u uw financiën nu op orde hebt en kunt houden?

Heeft u in uw budget ruimte over voor andere zaken dan de vaste lasten?

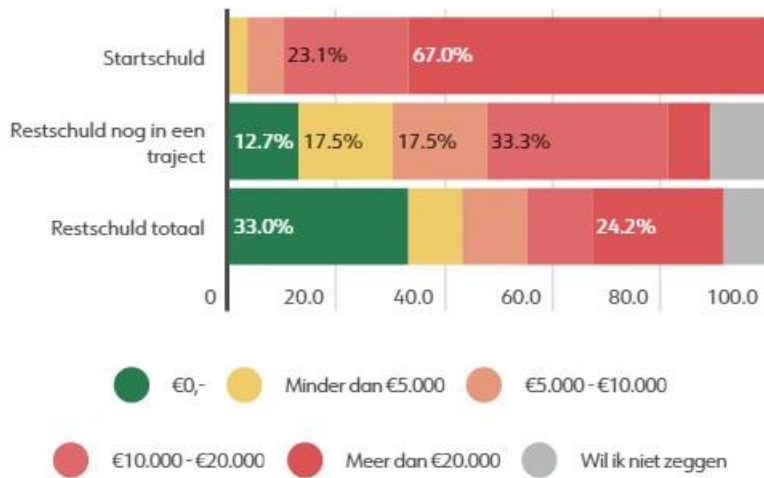

Bron: rapportage schuldhulpverlening 2022

Een groot deel van de respondenten heeft wel voldoende grip (mogelijk omdat het inkomen vergroot is en de vaardigheden zijn toegenomen), maar een 26,6% blijft achter in een financieel krappe situatie waar weinig ruimte is om mee te doen in de samenleving of zaken te kunnen doen die het levensgeluk kunnen laten toenemen. Behalve dat deze groep hierdoor langdurige uitsluiting kan ervaren, is er ook een vergroot risico op nieuwe schulden. Dit kan komen doordat ook deze groep nog onder bewindvoering zit of structureel tekort komt door de toenemende kosten in levensonderhoud en energie.

Bij het afnemen van de enquête zitten nog 75% van de respondenten in het traject.

Hoogte schuld

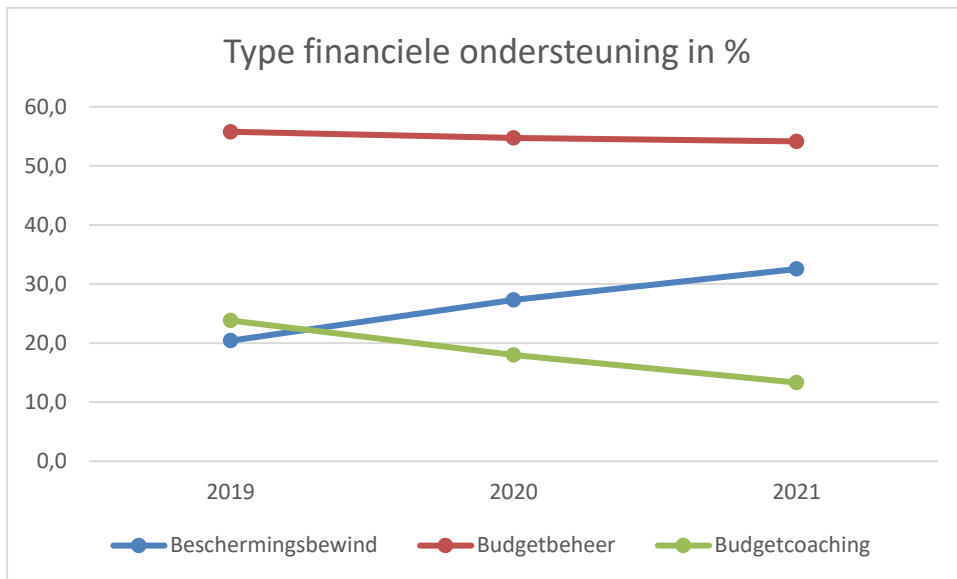

Bron: rapportage schuldhulpverlening 2022

De hoogte van de schuld is bij start vaker (bij 67%) hoger dan 20.000 euro en bij 23,1% hoger dan 10.000 euro. De schuldenlast daalt gedurende het traject significant.

Budgetbeheer wordt vaak in de start van een traject ingezet om schulden te stabiliseren en de financiële vaardigheden van de inwoner te onderzoeken. Als er (op dat moment) onvoldoende vaardigheden zijn, of teveel stress, kan ervoor gekozen worden om bewindvoering in te zetten. Andersom melden bewindvoerders inwoners aan voor schuldhulpverlening als hun situatie voldoende stabiel is. Hiervoor werken we samen in een convenant. De meeste respondenten hebben bewindvoering (77%), 21% heeft budgetbeheer en slechts 2% heeft budgetcoaching.

In vergelijking met landelijke cijfers zetten we volgens de enquête relatief veel bewind in, weinig budgetbeheer en zeer weinig budgetcoaching.

Bron NVVK jaarrapportage 2019-2021

De afgelopen jaren is er op gestuurd om bewindvoering minder in te zetten, en waar kan lichtere maatregelen aan te bieden. Door het adviesrecht gemeentelijke schuldhulpverlening (Ags) en het convenant met bewindvoerders zijn er minder inwoners op dit moment met schuldenbewind dan voorheen. Tijdens het traject wordt geëvalueerd met bewindvoerders en als er voldoende stappen worden gezet, wordt aangestuurd op beëindiging. Dit doel is weliswaar behaald wat betreft het beleidskader Actief uit de armoede en schulden (2019-2022), maar kan nog beter als we naar de landelijke cijfers kijken.

9 CONCLUSIE

CONCLUSIE

Relatief veel mensen in Venlo lopen risico op armoede en schulden. Dit komt omdat er veel mensen laagopgeleid zijn of een laaggeschoolde baan hebben. De financiële veerkracht in Venlo is hierdoor ook laag, waardoor er weinig hoeft te gebeuren om in de schulden terecht te komen. De meeste mensen met schulden zijn werkende mensen, daarnaast zijn het vaak alleenstaande of alleenstaande ouders. Inwoners in Venlo komen maar moeizaam uit de armoede of schulden. Ze melden zich niet snel of vallen buiten de regelingen. In verhouding zijn er de laatste vier jaar weinig inwoners boven 130% grens uitgekomen met hun inkomen. Het bestand blijft ondanks alle inspanningen in deze periode stabiel.

Van de onderzochte mensen hebben 2/3 een dermate laag opleidingsniveau dat dit duidt op laaggeletterdheid. Er zitten daardoor veel meer laaggeletterde mensen in armoede en schulden dan in de overige populatie. Inwoners geven dan ook aan dat ze moeite hebben met het begrijpen en aanvragen van onze regelingen. Hier hebben zelf ook hoogopgeleide mensen moeite mee omdat er teveel bewijsstukken worden gevraagd.

Ook de gezondheid is slechter bij mensen die schulden hebben of in de bijstand zitten. Voor een groot deel is dit reden om niet te kunnen werken. De gezondheid kan wel verbeteren als de geldzorgen weg zijn.

BUDGET EN BEREIK

De gemeente Venlo budgetteert per inwoner minder aan het armoedebeleid dan andere vergelijkbare gemeenten. Daar waar vrij besteedbaar budget is voor nieuwe vragen, is dit budget vaak al geclaimd voor andere doeleinden. Dit belemmert om in een veranderende vraag te kunnen ondersteunen of het armoedebeleid door te kunnen ontwikkelen.

We bereiken minder inwoners dan vergelijkbare gemeenten. De inzet van training en communicatie is in het verleden effectief gebleken om het bereik te vergroten.

Inwoners zijn angstiger om regelingen aan te vragen. Ze zijn bang dat ze de regeling weer terug moeten betalen. Bovendien is er een grote groep die wel regelingen zou willen gebruiken, maar hier niet voor in aanmerking komt. Deze groep heeft mogelijk wel ondersteuning nodig om uit de armoede te raken of te blijven.

SUCCESVOLLE INTERVENTIES

De afgelopen jaren zijn er allerlei interventies ingezet waaronder minimaregelingen en vroegsignalering. Ook is er aandacht geschonken aan preventie van mensen die in de armoede raken en een betere toegang naar schuldhelpverlening.

Het beste resultaat boeken de minimaregelingen voor volwassenen en de inzet van schuldhulpverlening. Meer inwoners gebruiken de regeling voor het komen tot een baan of opleiding. Daarnaast zorgen de interventies van schuldhulpverlening voor een verbetering op alle levensdomeinen. De kindregelingen sorteren minder effect dan voorheen. Hier speelt corona mogelijk een rol en de wijze van aanvragen een rol.

Inwoners verwachten wel zelf meer stappen te kunnen zetten als ze ondersteund (ontzorgd) worden bij de regelzaken als ze werk hebben, of als er met positieve bekrachtiging wordt gewerkt zoals uitstroompriemies of het mogen behouden van een deel van de minimaregelingen.

PREVENTIE

Op het gebied van preventie is er veel gebeurd, maar ook hier kan nog meer ingezet worden op financiële vaardigheden bij kinderen en volwassenen door inzet van onderwijs, spellen, budgetbeheer en budgetcoaching. Ook gezondheid en sociaal netwerk zou een belangrijkere rol moeten gaan spelen in preventie. Er wordt voor kinderen slechter eten gekocht en volwassenen vermijden meer zorg dan voorheen. Bovendien hebben Venlonaren vaker geldstress en daarbijhorende gezondheidsklachten zoals angst, eenzaamheid, minder gelukkig zijn en roken. Het netwerk wordt over het algemeen niet meer ingezet als er schulden (dreigen te) ontstaan. Door schaamte en trots verergert het isolement.

Bovendien zou preventie niet alleen geënt moeten zijn op bewustwording over armoede en schulden, maar ook zou er naar de gemeentelijke rol als besluitvormer en schuldeiser in het ontstaan van armoede en schulden gekeken kunnen worden. Overheden spelen een belangrijke rol in het ontstaan en in standhouden van schulden.

COMMUNICATIE

Op het gebied van communicatie is het belangrijk om met de communicatiestijl, kanalen en taal aan te sluiten bij de beoogde inwonersgroep die we willen aanspreken. Mond op mond reclame is een krachtig middel. De afgelopen jaren is hier weinig aandacht voor geweest, dit zie je terug in het afnemen van het gebruik van de regelingen. Positieve resultaten zijn geboekt met aan de doelgroep aangepaste communicatie (voorbeeld JPF of geldzorgen campagne), het trainen van sleutelfiguren en het gebruik van meerdere kanalen die mond op mond reclame bevorderen.

PROCESINRICHTING EN MAATWERK

Inwoners zijn over het algemeen tevreden over de dienstverlening, maar hebben meer behoefte aan maatwerk. Onze processen sluiten onvoldoende aan bij hun behoefte. Naast communicatie is het belangrijk dat inwoners weten wat ze moeten aanleveren bij een aanvraag en hoe ze dit moeten doen. De processen voor het aanvragen van minimaregelingen zijn voor de meeste inwoners te ingewikkeld. Hierbij dient in gedachte te

worden gehouden dat de meeste inwoners die tot de doelgroep behoren laagopgeleid zijn. Er zijn voorbeelden van andere gemeenten (Utrecht en Amsterdam) hoe je de toegang naar regelingen kan versimpelen.

Bij schuldhulpverlening komen er grote wijzigingen aan omdat het contract met Plangroep eindigt en er van beide kanten de behoefte is om te stoppen met de samenwerking. Dit biedt een kans om de dienstverlening te vereenvoudigen en meer naar de behoefte van de inwoner vorm te geven. Hierbij kan er extra aandacht zijn voor de nazorg en het behoud van eigen regie.

Ten tweede zoude inwoners willen dat er beter geluisterd werd. Inwoners hebben verschillende ondersteuningsvragen en verkeren in verschillende levensfasen. We zouden hier met onze dienstverlening beter op aan kunnen sluiten. Een groep inwoners valt overal buiten maar verkeert toch in de armoede. Deze groep doet waarschijnlijk met succes een beroep op de bijzondere bijstand. Met de ontwikkelingen in de hoge levenskosten en energiekosten is het raadzaam te onderzoeken of deze groep ondersteund kan worden met andere regelingen of het verbreden van regelingen.

SAMENWERKING

Wat betreft samenwerking zijn er intern en extern initiatieven geweest om tot een sluitende keten te komen en de kracht van de samenleving te benutten. Er zijn diverse integrale groepen gevormd en samenwerkingsafspraken gemaakt die allen bijdragen aan betere preventie. Hier is wel nog meer in te behalen dan we nu hebben behaald. Door meer te werken vanuit gezamenlijke doelen en beleid beter te vertalen naar de uitvoerende organisaties, kan het beleid breder bijdragen aan de behoefte van inwoners én succesvoller worden.

MONITORING

De gemeente is aangesloten bij de benchmark van Divosa voor armoede en schulden en heeft sturingsdashboards voor de uitvoer. Overige monitoring voor het armoedebeleid ontbreekt. Hier kan veel winst behaald worden wat betreft het evalueren en verbeteren van het beleidskader. Bijvoorbeeld door ook meer te monitoren op de preventieve activiteiten, andere levensdomeinen en de effecten van de inzet van partnerorganisaties.

10 BRONNEN

Binnenlands Bestuur [Betaalpas voor gezond eten: 'Beter dan een voedselbank'](https://www.binnenlandsbestuur.nl/acties/betaalpas-voor-gezond-eten-beter-dan-een-voedselbank) ([binnenlandsbestuur.nl](https://www.binnenlandsbestuur.nl))

CBS [1 op de 4 mensen met armoederisico is een kind](https://www.cbs.nl/acties/1-op-de-4-mensen-met-armoederisico-is-een-kind) ([cbs.nl](https://www.cbs.nl))

CBS [Wie zit waar in de inkomensverdeling?](https://www.cbs.nl/acties/wie-zit-waar-in-de-inkomensverdeling) ([cbs.nl](https://www.cbs.nl))

CBS [Armoedescan](https://www.cbs.nl/acties/armoedescan) ([cbs.nl](https://www.cbs.nl))

Divosa [Monitor Vroegsignalering Schulden Kerncijfers 2021](https://www.divosa.nl/acties/monitor-vroegsignalering-schulden-kerncijfers-2021) ([divosa.nl](https://www.divosa.nl))

Divosa [Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden | Jaarrapportage 2021](https://www.divosa.nl/acties/divosa-monitor-vroegsignalering-schulden-jaarrapportage-2021) | Divosa

Enquête armoede en schulden gemeente Venlo 2022

<https://infogram.com/1pq95xnlxppmqxhqre567ygw7wb0j26q9pw?live>

Enquête schuldhulpverlening Venlo 2022

<https://infogram.com/1prdxmz0lz2lwysgqr3vp55w06amylxk3qm?live>

Gemeente Venlo [Document Venlo - 045bijnl 2 Actief uit armoede en schulden Integrale aanpak 2019 2022.pdf](https://www.venlo.nl/document/045bijnl2actief-uit-armoede-en-schulden-integrale-aanpak-2019-2022.pdf) - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)

NVVK [De cijfers - Jaarverslag 2021](https://www.nvvk.nl/acties/de-cijfers-jaarverslag-2021) ([nvvk.nl](https://www.nvvk.nl))

NOS regelingen voor minima [Van verjaardagsbon tot gratis dierenarts: gemeenten 'dichten gaten' voor armen](https://www.nos.nl/acties/van-verjaardagsbon-tot-gratis-dierenarts-gemeenten-dichten-gaten-voor-armen) ([nos.nl](https://www.nos.nl))

Ombudsman [20220167 Sociale minima in de knel 0.pdf](https://www.nationaleombudsman.nl/acties/20220167-sociale-minima-in-de-knel-0.pdf) ([nationaleombudsman.nl](https://www.nationaleombudsman.nl))

Purpose [Bereik minimaregelingen slim vergroten door te leren van andere gemeenten](https://www.purpose.nl/acties/bereik-minimaregelingen-slim-vergroten-door-te-leren-van-andere-gemeenten) - Purpose

Purpose [Vergroten toegankelijkheid minimaregelingen Gemeente Utrecht](https://www.purpose.nl/acties/vergroten-toegankelijkheid-minimaregelingen-gemeente-utrecht) - Purpose

Rapport Nieuwe context vraagt om een nieuwe aanpak- lessen voor armoedebeleid op basis van evaluatie van de samenwerking – Lysias Advies, Korien Jurgens en Rosaline Kalf 2022.

SCP en CPB [Kansrijk armoedebeleid](https://www.scp.nl/acties/kansrijk-armoedebeleid) ([cpb.nl](https://www.cpb.nl))

